

- اومان، ۴۶۳،
 اوانان (اوان)، رجوع بانان،
 اوبرات، از قبایل مغول، ۹۲، ۹۶ ح،
 اوبرك، ۴۹۴،
 اهواز، ۴۱۴ ح، ۴۲۵، ۴۴۲، ۴۴۵،
 ۴۴۸،
 اینرچلو، ۴۰۰،
 اینیل، ۱۰،
 ایران (ایران زمین)، ۱۷، ۳۵، ۹۱،
 ۹۲، ۹۶، ۹۹، ۱۴۰، ۱۴۱،
 ۲۷۶، ۲۷۶ ح (ح فی المواضع)، ۳۸۲،
 ۴۰۶ ح، ۴۲۵ ح، ۴۲۷، ۴۴۶،
 ۴۵۴ ح، ۴۶۱، ۴۶۷، ۴۶۸،
 ۴۶۹ ح، ۴۷۱، ۴۸۱،
 ایغور، ۷۳،
 ایلان، ۴۸۹،
 ایمل، ۵۷،
 ایولا (ایوه، ایوایه)، از قبائل تبرکان،
 ۴۵۳، ۴۵۵، ۴۶۳،
 باب الحلبه (بغداد)، ۴۷۴، ۴۷۹،
 باب الشرقی (ایضاً)، ۴۷۴، ۴۷۶،
 باب الطلمس (ایضاً)، ۴۷۴،
 باب کلوآذی (ایضاً)، ۴۷۴، - رجوع
 نیز بدروازه کلوآذی،
 بابك ۴۹۳،
 باو کلايه، ۴۸۶،
 باجری، ۲۸۴، ۲۸۵ ح،
 باجی، ۴۲۷،
 بادشت، ۴۹۴،
 بادغیس، ۶۱، ۴۰۲،
 بادی سر (بادسر)، ۴۹۴-۴۹۷،
 باروا، ۴۸۹،
 باریکان، ۴۹۶،
 بازار شهرستان، ۴۲۰،
 باستان و گدر، ۴۹۴،
 باطین، ۴۹۱، ۴۹۳،
 باغ بقل (بغداد)، ۲۸۸،
 باغ پشت، ۴۹۸،
 باغکلايه، ۴۸۸،
 بالارودبار، ۱۹۲ ح، ۴۸۸، ۴۹۰،
 بانیه کلايه، ۴۹۴،
 باهرو (P)، رودخانه-، ۲۷۲،
 باهله، قبیله-، ۴۳۸، ۴۵۸،
 بایزر رود (بایزن)، ۴۹۵، ۴۹۶،
 ۴۹۸،
 بجایه، ۴۵۵، ۴۷۵ ح،
 بجنورد، ۴۹۹، ۴۲۷،
 بحر خزر، ۴۸۲، ۴۸۸، ۴۲۴،
 بحرین، ۱۵۳، ۴۴۹،

۴۱۲، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۹، ح ۴۴۹،
 ۴۶۱-۴۶۲، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۵،
 ۴۱۷، ۴۴۴، ۴۴۷، ۴۵۰، ح ۴۵۱،
 ۴۵۲، ۴۵۳-۴۵۷، ۴۵۹-۴۶۱،
 ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۶، ۴۶۸-۴۷۷،
 ۴۷۹-۴۸۲، - رجوع نیز بنام
 السلام، و دار الخلافة، و مدينة
 السلام،
 بلاد ابن لاوث (یا ابن لیون)،
 ۴۸۶ ح، - رجوع نیز بآرمینیه
 صفری،
 بلغار، ۹، ۱۵،
 بلدة الأقبال (یعنی قلعة الموت)،
 ۳۰۰،
 بوده اندور، ۲۹۶،
 بورقان قالدون، ۲۹۶،
 بوکان، ۴۸۹،
 بولقان قالدون، ۲۹۶،
 بهار (وهار)، قلعة-، ۴۵۴، ۴۵۵،
 ۴۵۸، ۴۵۹،
 بهرام آباد، ۴۹۱، ۴۹۳،
 بیات، ۲۸۴، ۴۷۱،
 بیرجند، ۲۰۳،
 بیزانس، ۴۸۸ ح،
 بیستون، ۴۰۵،

بخارا، ۹، ۲۷۵، ۲۰۷، ۲۰۸،
 بران، ۴۹۰،
 بربر، ۲۵۱، ۲۵۲ ح، ۴۶۰،
 برج عجم (برج عجمی)، از بسروج
 بغداد، ۲۸۷، ۲۸۹، ۴۷۳-۴۷۴،
 برزائلو، ۴۲۷،
 بروان، ۴۲۴، ۴۲۷، ۴۴۸،
 برغانو، ۲۹۶،
 بروجرذ، ۴۰۶،
 بره، ۲۰۱ ح، - رجوع نیز بکوه بره،
 برهوت، ۴۲۲،
 بزه، ۴۹۶،
 بزه گاهک، ۴۸۹،
 اسر، ۴۲۰،
 بسطام، ۲۶۲ ح، ۲۶۳ ح، ۴۹۹،
 ۴۲۵-۴۲۷،
 بسکر، ۲۶۶، ۴۲۸،
 بشیریه، مدرسه-، (بغداد)، ۴۶۲،
 بصره، ۵۲، ۱۴۸، ۲۹۲، ۴۵۸،
 بعقوبه (بعثویا)، ۲۸۴، ۲۸۵،
 بغداد، ۱۴۷، ۱۴۸ ح، ۱۵۹، ۱۷۷،
 ۱۹۱، ۲۰۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۲۱،
 ۲۴۲-۲۴۴، ۲۴۷، ۲۷۹ ح، ۲۸۰،
 ۲۸۱، ۲۸۲ ح، ۲۸۳-۲۸۷، ۲۸۸ ح،
 ۲۸۹، ۲۹۱ ح، ۲۹۲، ۳۰۴، ۳۱۱،

پنجه علی داغ، ۴۸۱ (هان) مذکور بماقبل است، یونان، ۴۹۰، پهلوی (= انزلی)، ۴۸۸، پیچہ بن، ۴۹۰، پیلستان، ۴۹۸، نانار، ۲۸۱ ح، تاج دره، ۴۹۴، تاج الدین کلایه، ۴۸۹، تارم، ۴۲۴، تارولات، ۴۸۹، تازیک، ۱۰۲، ۱۴۸، ۲۶۰، ۲۷۴، تامرا، ۲۸۵ ح، تاهرت، ۴۵۰، تبت، ۸۹، تبریز، ۴۴ ح، ۱۴۹ ح، ۴۵۷، ۴۸۲، ۴۸۴، تجن، رود -، ۴۸۲، تخت سلیمان، کوہ -، ۴۸۷ ح، ترک، اترک، ۲۵، ۴۷، ۴۴، ۵۴، ۱۰۲، ۱۱۷، ۱۴۸، ۱۶۲ ح، ۲۷۴، ۲۸۱، ۲۹۲، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۵، ۴۱۷، ۴۵۴، ۴۷۰، ترکان، ۴۸۸،	بیسکله دز (بیسکله در)، ۱۱۰، ۱۱۱، ۴۲۸، ۴۲۹، یش بالیغ، ۵۳، ۶۰، ۶۱، ۹۴، یلغان (یلغان)، ۲۴۶، ۲۶۴ ح، یلوادشت، ۴۸۹، بیمارستان عضدی (بغداد)، ۴۸۸، ۴۷۰، ۴۷۵، یبق، ۱۹۲ ح، ۴۹۸، ۴۹۹، ۴۴۶، پاپی، ایل -، ۴۷۲، پارکین (?)، ۴۹۴، پاریس، ۴۸۶ ح، پاسنگان، ۴۹۸، پاشا کلایه، ۴۹۰ - (دیگر ?): ۴۹۳، پراچان، ۴۹۳ - (دیگر ?): ۴۹۶، پرچه کو، ۴۹۴، پردہ سر، ۴۹۶، پره رود، ۴۹۴، پس قلعه، ۴۹۸، پشت بان، ۴۲۷، پشکل دره (فشکل دره)، ۱۱۰ ح، ۴۹۴، ۴۲۷، ۴۲۹، پنج انگشت، ۴۸۱، ۴۸۳، پنجه علی، کوہ -، ۴۸۱،
---	---

- ترکان فیشان، ۴۸۸،
 ترکستان، ۲۹۷، ۲۴۸، ۹۴، ۷۳،
 ترک لات، ۴۹۴،
 ترکمان، تراکمه، ۴۱۲، ۴۲۷، ۴۵۴-۴۵۵،
 تکریت (تصحیف کریت - ظ)،
 ۴۸۴ ح، ۴۷۱،
 تکیه، ۴۹۶،
 تکیه آرموت، ۴۹۶،
 تکیه جویستان، ۴۹۶،
 تکیه ناو، ۴۹۶،
 تلاتر، ۴۹۴،
 ناو، ۴۹۴،
 بنی نمیم، ۶۷ ح،
 تنس، ۴۵۵،
 نغفات، ۹۴ ح، ۲۷۷ ح-
 تنکابین، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۹۴،
 تنکفوت، نوم -، ۴۰۰،
 تنکوٹ، ۷۲، ۸۹،
 تنگدره، ۴۹۷،
 تنورکان، ۴۹۰،
 تنوره، ۴۸۸،
 توان، ۴۸۹،
 تولم، ۴۲۰،
 تومان، ۴۹۴،
 تون، ۱۰۲،
 تونس، ۴۵۰، ۴۵۴، ۴۵۵،
 تبعاب (نغفات؟)، ۹۴، ۲۷۷،
 نیفال کهره، ۴۸۹،
 جاجرم، ۱۹۲ ح، ۴۹۹، ۴۲۷،
 جاروب دشت، ۴۹۸،
 جانبیت، ۴۸۸، ۴۹۰-۴۹۱،
 جانبیق (جانیک)، ۴۹۱،
 جبال، جبل، بلاد -، ۱۴۸، ۴۰۸،
 ۴۱۰، ۴۹۴، ۴۱۵ ح، ۴۴۴،
 ۴۵۴،
 جبل شهریار (شهریارکوه)، ۱۹۱ ح،
 ۴۸۴-۴۸۵،
 جرجان (گرگان)، ۱۱۲، ۱۴۵، ۱۹۲،
 ۴۰۶-۴۰۸، ۴۹۹، ۴۲۱،
 جریم آباد، ۴۹۸،
 الجزایر، ۴۵۵، ۴۲۵ ح،
 جرن، ۴۹۶،
 جزیره (= بین النهرین)، ۲۶ ح،
 ۴۹ ح، ۴۰۴، ۴۱۲،
 جزیره العرب، ۴۴۰،
 جزیران، ۴۹۶،
 جفدی، ۴۲۷،
 جلایه، ۲۹۱ ح،
 جلاورس، ۴۹۸،

- جلناباد، ۱۲۲، - (رجوع نیز به ج ۱ ص ۲۴۵، ۲۴۶)،
 جمالاباد (فروین)، ۱۱۲،
 جند، ۷۲،
 جوتان، ۴۸۸،
 جوشان، ۴۹۶،
 جولادک، ۴۸۸،
 جولاده، ۴۹۱،
 جوینگ، ۴۹۱، ۴۹۴،
 جهودان، ۱۴۱،
 جیحان، ۴۸۶ ح،
 جیحون، ۷۳، ۲۴۸، ۴۹۰، ۴۲۶،
 جیرین ده، ۴۹۰،
 جبل، ۴۴۴، - رجوع نیز به گیل،
 جیلان، جیلانات، ۱۴۸ ح، ۱۸۷، -
 رجوع نیز به گیلان،
 چاریند، ۴۲۷،
 چاک سرك، ۴۸۹،
 چال دشت، ۴۹۸،
 چالوس، ۴۳۴ ح،
 چان، ۴۹۱،
 چپ کلایه، ۴۸۹،
 چپه، ۴۲۷،
 چرش دره، ۴۹۴،
 چرنك، ۴۸۹،
 چاك و انجنگاه، ۴۹۴،
 چلیز، ۴۹۰،
 چایین، ۴۰۰،
 چم کور، ۴۹۵،
 چناشك، ۱۹۲، ۴۹۹، ۴۰۰،
 چنگ، ۴۹۴،
 چوس، ۴۸۹،
 چیان، ۴۹۰،
 چین، ۲۵، ۷۲، ۱۹۰،
 حجاز، ۱۶۲، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۴۴،
 حرآه، ۴۹۷،
 حران، ۴۱۲،
 حرمین، ۱۲۶،
 حسن آباد، ۴۹۰، - (دیگر؟):
 ۴۹۴،
 حسن جون، ۴۹۶، ۴۹۷،
 حسین آباد، ۴۰۰،
 حصیران، ۴۹۷،
 حضرموت، ۴۲۲،
 حطین، ۴۱۲،
 حلب، ۷۴، ۱۹۱، ۴۸۴، ۴۸۵،
 ۴۸۹، ۴۹۰،
 حلوان (عراق)، ۲۸۴، ۲۸۴، ۴۸۲،

- حلوان (مصر)، ۱۷۰ ح،
 حاه، ۲۹۲، ۴۸۳،
 حصص، ۱۸۴،
 حیدر، ۱۸۷،
 حیره، ۲۹ ح،
 خان سلطان، ۴۶۹ ح،
 خانقین، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۹۱ ح فی
 المواضع،
 خانها باد (؟)، ۴۸۲،
 خیوشان، ۱۰۵، ۲۶۲ ح، ۲۶۳ ح،
 ۴۲۷، ۴۲۵،
 خنای، ۳، ۶۲، ۷۲، ۷۴، ۷۸ ح،
 ۷۹، ۹۰، ۹۲، ۹۰،
 خن، ۷۳،
 خچیر، ۴۹۵، ۴۹۷،
 خراسان، ۷۴، ۷۹، ۹۳، ۱۴۸،
 ۱۷۹، ۲۰۲، ۲۰۷ ح، ۲۴۴، ۲۴۹،
 ۲۷۶، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۱۷، ۳۱۸،
 ۴۲۷ ح، ۴۴۶، ۴۶۷ ح، ۴۷۰،
 خرقان، ۱۰۶، ۱۰۷، ۴۲۶،
 خرکام، ۱۴۸،
 خرم آباد، ۴۷۳،
 خزن بر، ۴۸۹،
 خسبان، ۴۹۷،
 خستجان، ۱۴۸ ح،
 خسرو رود، ۴۹۱،
 خشکه چال، ۴۸۹،
 خشکه رود، ۴۹۲،
 خشکه عمل، ۴۸۹،
 خشم (مدینه الناعمی)، ۴۲۲-۴۲۴،
 خلاط، ۴۵۵-۴۵۷، ۴۷۳،
 خلخال، ۲۵۹،
 خالد، ۴۷۵ ح،
 خنجر بلاغ، ۴۹۴،
 خوار بیقی، ۴۴۶،
 خوار ری، ۱۰۷، ۱۹۳،
 خوارزم، ۲، ۷۳،
 خوف، ۱۰۲،
 خود کاوند، ۴۹۷،
 خوبکوه، ۴۹۰،
 خوبین، ۴۹۰،
 خوران، ۴۹۷،
 خورانک، ۴۹۷،
 خورشانال، ۴۸۹،
 خوزستان، ۱۹۱، ۴۱۱، ۴۶۴، ۴۷۱،
 خولیزرد (خولیزرد)، ۴۹۸،
 خیبر، ۱۴۸، ۴۴۰،
 خیگان، ۴۹۷،

- دار الخلاقه (بغداد)، ۲۲، ۲۴۳،
 ۲۴۴، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۵۸، ۲۶۱، -
 رجوع نیز ببغداد،
 دار السلام (بغداد)، ۸۲، ۲۱۹، -
 رجوع نیز ببغداد،
 ذالای تور، دریاچه -، ۲۹۵،
 دامغان، ۱۹۲، ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۰۷،
 ۲۹۹،
 دجله، ۲۸۳-۲۸۵، ۲۶۹، ۴۷۴ ح،
 ۴۷۵، ۴۷۶،
 دجیل، ۴۶۹،
 درائی، ۲۹۷، ۲۹۸،
 دربند (رودبار)، ۲۹۱، ۲۹۲،
 دربند (شنان)، ۴۲۷،
 دربندك، ۳۸۹،
 درك (دزك ؟)، ۲۹۳،
 دروازه كلواذی یا كلواذ (بغداد)،
 ۲۹۰، ۲۹۱، ۴۷۵-۴۷۶،
 درویش كلایه، ۳۸۹،
 دره، حصار -، ۲۰۲،
 دره قدمگاه، ۴۰۰،
 دریای روم، ۴۸۷،
 دریای سیاه، ۴۸۸، ۴۹۰، ۴۹۱،
 دریای مغرب، ۴۶۸،
 دزدك، ۳۸۹،
 دزدك سر، ۳۸۸،
 دستجرد، و دستجرد علیا، ۲۹۲،
 دشت عطار، ۲۹۸،
 دقوق، ۲۸۲،
 دك، ۳۸۹،
 دگر، ۴۷۱،
 دلی چای، ۴۸۶ ح،
 دماوند، ۱۴۸، ۱۹۱ ح، ۱۹۲،
 (دنیابوند) ۲۱۱ ح، ۲۶۳، ۲۶۴،
 ۲۸۲ ح، ۲۸۳، ۲۸۴ (دنیابوند)،
 ۴۴۲،
 دمشق، ۲۰۱ ح،
 دنیابوند، رجوع بدماوند،
 دنیلید (دنلیت)، ۲۹۷،
 دو برج، ۴۲۷،
 دوره چال، ۲۹۲،
 دوروك، ۴۰۰،
 دوشن، ۱۲۷،
 دولات (گیلان)، ۴۲۰،
 دو مزار (دولیزار)، ۲۹۸،
 ده دوشاب، ۲۹۲،
 ده میان، ۲۹۲،
 دهستان، ۱۰۵،
 دهك، ۳۸۸،

- دھلیز، ۴۵۸،
 دھہ در، ۴۹۵، ۴۹۷، ۴۹۸،
 دیار بکر، ۴۸۹،
 دیالی (دیالہ) نہر، -، ۲۸۳ ح، ۲۸۵،
 دیزان، ۴۹۷،
 دیکین، ۴۹۴،
 دلم (دیلم، دیالہ)، ۱۸۰، ۱۹۴ ح،
 ۲۴۲، ۲۶۸، ۲۷۱، ۲۷۳، ۲۷۴-
 ۴۴۸، ۴۴۰-۴۴۴،
 دلمان، ۱۳۸، ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۴۹،
 ۴۰۸، ۴۴۰، ۴۴۱،
 دیلون بولداق، ۴۹۵،
 دینور، ۴۰۵، ۴۵۴،
 دینہ رود، ۴۹۰،
 دینہ کوہ، ۴۸۸،
 رادکان، مرغزار، -، ۱۰۴، ۴۲۶،
 رازمیان، ۴۹۴،
 رامبرمز، ۴۴۹، ۴۵۱،
 رانکوہ، ۴۲۲، ۴۲۳،
 رباط حق، ۴۲۷،
 رحمت آباد، ۴۱۹،
 رشت ۴۱۸-۴۲۴،
 رشکین، ۴۹۱، ۴۹۴،
 رشکین پرہ، ۴۹۰،
 رشوند، ۴۸۸،
 الرصد، فریہ -، [ظ = رشت]،
 ۴۲۴،
 رقادہ، ۴۵۰، ۴۵۲، ۴۵۴،
 روج آباد، ۴۹۳،
 روج سفلی و روج علیا، ۴۹۰،
 رودبار (استراباد)، ۴۰۰،
 رودبار (قزوین)، ۱۴۱ ح، ۲۰۲،
 ۲۱۲، ۲۵۴، ۲۸۶، ۲۸۷، ۴۹۰-
 ۴۹۳، ۴۳۱، ۴۳۴-۴۴۸،
 رودبار الموت، ۱۴۹، ۲۰۸، ۲۶۱،
 ۲۶۵، ۲۷۱ ح، ۴۹۰-۴۹۴، ۴۳۲،
 ۴۳۴-۴۳۶،
 رودبار زینون، ۴۹۰،
 رودبار سفیدرود، ۴۹۰،
 رودبار شامرود، ۴۹۰، ۴۹۲ ح،
 رودبار گیلان، ۴۹۰، ۴۱۹، ۴۴۴-
 ۴۴۶،
 رودبار محمد زمانخان، ۴۹۰،
 رودسر، ۴۲۳، ۴۲۴،
 رودہ، ۴۹۰،
 روس (روسہ)، ۴، ۴۰ ح، ۲۹۴،
 ۴۹۵،
 روشائدر، ۴۹۷،
 روم، ۷۲، ۹۰، ۹۳، ۹۴، ۱۴۲،

- سواد کوه، ۱۹۱ ح، ۲۸۴ ح، ۲۸۵،
۴۸۶
- سوتکش (سوته کش)، ۲۹۱، ۲۹۴،
سورین، ۲۹۱، ۲۹۴،
سوسرک، ۲۹۸،
سوکاه، ۲۹۴،
سونیان، ۲۹۱، - رجوع نیز بیج ا،
سویت، از افوام مغول، ۴۶۷ ح،
-وهان، ۲۹۷،
سولنکای، ۶۵،
بنی م، ۴۵۸،
سهمار، ۲۸۲ ح،
سیالان کوه، ۲۶۱، ۲۸۷،
سیاه دشت، ۲۹۴،
سیاه کوه، ۲۹۲، ۴۸۱-۴۸۲،
سیب چال، ۴۰۰،
سید آباد، ۲۹۷،
سیس، ۴۸۶، ۴۸۷،
سیستان، ۲۰۴، ۴۴۶،
سیسبه، ۴۸۷ ح، (هان سیس سابق
الذکر است)،
سیلکان، ۲۹۰،
سیمبار باغستان، ۲۹۴،
سیمبار دشت، ۲۹۴،
سین، ۴۵۷،
- سینج خانی (سویج خانی، سنج خانی)،
۲۹۷،
سفیداب، ۲۸۹، - (دیگر؟):
۲۹۴،
سفیدر، ۲۹۰،
سفید رود، ۲۷۱ ح، ۲۸۸، ۲۹۰،
۴۱۸-۴۲۰، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵،
۴۲۶،
سفید کوران، ۲۹۸،
سفین، ۱۵،
سُکران، ۲۹۷،
سگرنچال، ۲۹۷،
سلدوس، قوم، -، ۲۰۲،
سلبه، ۲۵۶،
سَلنکای، ۷۲،
سلنک، ۵۴ ح، ۶۵ ح،
سمرقند، ۲۵ ح، ۹۸، ۴۴۰،
سمله (دماوند)، ۱۴۸،
سمنان، ۱۰۷،
سمران، ۴۰۰ ح، ۴۲۷ ح، ۴۴۲، -
رجوع نیز بشوران،
سند، ۱۴۸، ۲۴۹،
سندج، رجوع بسجده،
سنگ بُن، ۲۹۷،
سنه، رجوع بسجده،

- سواس، ۴۶۷،
- شروین، جبال، -، ۴۸۵-۴۸۶،
- ششتر (شوشتر)، ۴۹۲، ۴۱۱، ۴۶۴،
- شفورقان (شبورقان)، ۱۰۰،
- شقان (شغان، شوغان)، ۴۲۷-۴۲۸،
- شکیرز، ۴۲۴،
- شلفین، کوه، -، ۴۸۶،
- شلمبه، ۱۴۸ ح،
- شمس کلایه، ۴۹۴،
- شیران، قلعه، -، ۴۴۷، ۴۴۴،
- شورستان سفلی، و شورستان علیا،
- ۴۸۸،
- شوشه، ۴۶۴ ح،
- شهرآسر (شهرودسر)، ۴۹۷،
- شهر زور، ۴۸۲، ۴۱۴،
- شهرستان (دیلم)، ۴۴۷، ۴۳۸،
- شهرستان سفلی، و شهرستان علیا،
- ۴۹۴،
- شهرک رودبار (= شهرک الموت)،
- ۴۶۸، ۴۸۹، ۴۴۰-۴۴۱، ۴۴۵،
- ۴۴۸،
- شهرک طالقان، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۴۰-۴۴۰،
- ۴۴۱،
- شهریار کوه (جبل شهریار)، ۱۹۱،
- ۴۸۳-۴۸۵،
- شیر بشم، ۴۹۵،
- شاپور خواست، ۴۵۸،
- شائان، ۴۸۹،
- شال رود، ۴۵۹،
- شالان، ۴۸۸،
- شام (شامات)، ۴۶ ح، ۸۴، ۱۴۹،
- ۱۵۴، ۱۶۳، ۱۶۵، ۱۷۹، ۱۸۴-۱۸۴،
- ۱۸۵، ۱۸۹، ۲۴۶، ۲۵۴، ۲۷۴،
- ۴۸۹ ح، ۴۰۴، ۴۲۶ ح، ۴۶۶،
- ۴۶۷، ۴۶۹-۴۷۱، ۴۸۱، ۴۱۱،
- ۴۱۴، ۴۵۲، ۴۶۰، ۴۶۸، ۴۷۰،
- ۴۷۴، ۴۸۰، ۴۸۹، ۴۹۱،
- شاهدز (اصفهان)، ۴۸۱،
- شاهدیز (ری)، ۱۰۹،
- شاهرود (رود معروف در شمال
- قزوین)، ۴۱۲ ح، ۴۷۱ ح، ۴۷۲ ح،
- ۴۸۷، ۴۹۰، ۴۹۴-۴۹۸، ۴۴۵،
- ۴۴۰، ۴۴۲،
- شاهرود (در ناحیه خلخال)، ۴۵۹ ح،
- شاه‌کران، ۴۹۴،
- شاهکوه، ۴۹۴،
- شاه میر خان، ۴۹۱،
- شترخان، ۴۸۹،
- شریف کلایه، ۴۹۷،

- طالبان، رود -، ۲۱۲ ح، ۴۸۷،
 ۴۹۰، ۴۲۵، ۴۴۱،
 طایف، ۴۲۲،
 طبرستان، ۱۴۱ ح، ۲۷۱ ح، ۴۰۷ -
 ۴۰۹، ۴۸۲، ۴۸۳ ح، ۴۸۴، ۴۸۵،
 ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۸ - ۴۴۱، ۴۴۳،
 ۴۴۶، ۴۵۱ ح،
 طیس مسیان، ۲۰۴ ح،
 طرابلس غرب، ۴۵۵،
 طرابوزن، مملکت -، ۴۸۸ (شرح
 درخ)، ۴۹۰، ۴۹۱،
 طرز، ۱۹۲، ۴۹۸ - ۴۹۹،
 طرم، ۴۲۶، ۴۲۷، - رجوع نیز
 بطارم،
 طوالش، ۱۴۸ ح،
 طَوْر، ۴۲۷،
 طوس، ۱۰۴، ۱۴۸، ۱۴۶، ۴۲۶،
 طولاب، ۴۹۸،
 طهران، ۲۶۱ ح، ۴۸۶، ۴۹۱، ۴۹۴،
 ۴۹۷، ۴۲۹، ۴۴۰،
 طیاربخت، ۴۹۳،
 طایف، ۴۲۲،
 طایف، ۴۲۲،
 شیراز، قلعه -، ۴۶۷ ح،
 شیکاگو، رودخانه -، ۴۹۴،
 صاد، کوو -، ۴۹۴، ۴۹۵،
 صالح آباد، ۴۹۷،
 صابین کلایه، ۴۸۹،
 صحفه رجوع بسجده،
 صعيد (مصر)، ۴۷۸،
 صفلیه، ۱۵۷،
 صمصون، ۴۹۱،
 صنعاء، ۱۰۴، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۱،
 صفته، رجوع بسجده،
 طایفه الزاویه، ۴۷۴،
 طارم، ۱۴۸، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۴۲،
 طالبان، ۱۱۰ ح، ۱۱۸، ۱۱۹، ۲۰۱،
 ۲۰۲، ۲۶۶، ۲۷۱ ح، ۴۳۵، ۴۸۶،
 ۴۸۷، ۴۹۴ - ۴۹۸، ۴۲۵، ۴۲۸ -
 ۴۴۲، - بلا طالبان، ۴۹۴، ۴۹۵،
 - میان طالبان، ۴۹۵ - پائین
 طالبان، ۴۹۵،

عمان، ۴۷۱،	حالی زن، ۴۹۵،
عموریة، ۱۶۱ ح،	حالیس، ۴۹۷،
غروق بزرگ، ۴۹۶،	عیبادان، ۴۷۶، ۴۰،
غز، ۱۹۹ ح، ۴۷۵، ۴۵۴،	عیسایاد (ری)، ۱۰۹، ۱۱۰،
غوره در، ۴۹۴،	عیاسک، ۴۹۴،
فارس، ۷۴، ۱۷۵، ۴۰۴، ۴۰۶، ۴۵۲،	عثمانی (نام سابق ترکیه)، ۴۷۱، ۴۷۴،
فارس آباد، ۴۸۸،	۴۹۱،
فالنین (?)، ۴۹۴،	عجم، ۷۱، ۴۶۳،
فرات، ۲۸۵ ح،	عراق، ۶۱، ۷۴، ۱۰۷، ۱۴۸ ح،
فرس، ۹۰،	۱۴۸، ۱۵۴، ۱۵۴، ۱۵۹، ۱۷۹،
فرغانه، ۷۴،	۱۸۹، ۲۱۷، ۲۴۴، ۲۴۵-۲۴۷،
قرنیج، ۴۸۹،	۲۵۶، ۲۷۱، ۳۰۴، ۳۱۳، ۳۲۶،
فرنگ، ۸۳، ۱۴۲، ۱۸۲-۱۸۴،	۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۵-۴۱۷، ۴۵۰ ح،
۱۹۱، ۴۶۶، ۴۶۹-۴۷۱، ۴۱۳،	۴۵۶، ۴۷۴،
۴۱۴، ۴۸۸،	عراق عجم، ۴۰۸-۴۱۱، ۴۱۵، ۴۱۷،
فرم، ۱۹۱، ۴۸۱-۴۸۶،	۴۲۹ ح، ۴۸۰،
فسطاط، ۱۶۱،	العرایا، ۴۲۳،
فسکر، ۴۶۵، ۴۶۶ ح، ۴۲۸، ۴۲۹،	عرب، ۷۱، ۱۴۴،
- رجوع نیز بیسکر،	عرفات، ۴۵۰ ح،
فشام، ۴۹۴،	عریفض، ۱۴۶،
فشک، ۴۹۴،	عسکر مکرم، ۴۴۷، ۴۵۸،
فشکل دره، ۴۹۴، ۴۲۹، - رجوع نیز	عسک، کوه -، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۸،
پشکل دره،	عقیق، کوه -، ۴۹۵،
	علین، ۴۹۴،
	عارلوا، ۴۸۷، ۴۹۰،

- ۴۹۰، ۴۸۷، ۴۷۶، ۴۶، ۴۵۵
 ۴۹۱، ۴۹۴، ۴۱۶، ۴۱۸، ۴۲۹
 ۴۴۰، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۵۷
 ۴۸۲
 قسطنیونی، ۴۹۱
 قسطنطینیّه، ۴۸۸
 قسطنین، ۴۶۱، ۴۶۲
 قسطنین رود، ۴۹۴
 قسطنین لار، ۴۹۴
 قسطنطینه، ۴۷۵ ح
 قشلاق، ۴۰۰
 قصران، ۱۰۹
 قصر الصحن (رقاده)، ۴۵۰ ح
 قطیبة العجم، ۴۷۴
 قنچاق، ۴، ۱۰، ۴۹۱
 قلعه بنی حمّاد، ۴۷۵ ح
 قلعه نودر، ۴۸۹ ح
 قم، ۱۸۷، ۴۱۷
 قندهار، ۱۴۸
 قوچان، ۴۲۶، ۴۲۷
 قوش (قوش)، ۱۷۹، ۴۱۴
 قونیّه، ۴۶۹ ح
 قهستان، ۱۰۰، ۱۰۸، ۱۴۷، ۱۸۷ ح
 ۴۰۰، ۴۰۲، ۴۰۹، ۴۱۴، ۴۲۹
 ۴۴۰، ۴۴۹، ۴۶۴، ۴۷۷
 فشند، ۴۹۷
 فشندک، ۴۶۷، ۴۹۸
 فلار، ۴۹۳
 فلک آباد، ۴۹۸
 فندیسجان، ۴۰۶
 فومن، ۴۲۰
 فیروزکوه، ۱۰۸، ۱۰۹، ۴۸۲ ح
 ۴۸۳، ۴۸۴ ح
 فیشان، ۴۸۸
 فیشان ناحیه، ۱۹۲ ح: ۴۸۸
 قادیسیّه، ۴۴۸
 قارن، جبال -، ۴۸۲ ح، ۴۸۵
 قاهره، ۱۶۱، ۱۶۲ (قاهره معزیه)،
 ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۸۰، ۱۸۳، ۱۸۴
 ۱۹۰ ح (قاهره معزیه)، ۴۶۶
 ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۸، ۴۸۰، ۴۸۱
 قاین، ۱۸۷
 قراقورم (قراقورم)، ۱۶، ۵۲، ۵۳
 ۶۵، ۶۴، ۹۵، ۱۰۰، ۲۷۷، ۲۹۵
 ۴۹۶، ۴۷۸، ۴۸۴
 قرقیز، ۵۴
 قزل اوزن، رودخانه -، ۴۸۸، ۴۹۰
 قزوین، ۱۱۰ ح، ۱۱۲، ۱۳۸، ۱۹۴
 ۱۹۴، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۴۴، ۲۴۴

کردستان، ۲۸۵ ح، ۲۰۶ ح، ۴۵۴ -	مبایغ، ۱۵، ۱۰۴، ۱۰۷
، ۴۵۵، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۲، ۴۸۱	قیدبجان (۶)، ۴۰۶
، ۴۸۲ (۶)	فیروان، ۱۰۷، ۱۰۶، ۱۰۵، ۱۰۴
کرمان، ۷۴، ۱۱۹، ۱۱۹، ۱۰۶	، ۴۵۵
، ۴۵۲، ۴۰۶	کانوپر، ۲۹۱
کرمان شاهان (کرمانشاه)، ۲۸۲	کانولات، ۲۹۲
، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۸۲	کارنگه چال، ۲۹۲
کرمک، ۲۹۲	کاشان، ۴۱۷
کرو، ۲۹۷	کاشغر، ۷۲، ۲۰۵
کروین، رود -، ۲۹۴ - رجوع نیز	کاشی دار، ۴۰۰
بکاران،	کافر گش، ۲۹۰
کریت، ۲۸۴، ۴۷۱-۴۷۲	کامان، ۲۹۲
کسکر (گسکر)، ۴۲۰	کان گل، مرغزار -، ۲۸۱
کش (طالقان)، ۲۹۷	کاهار، کو -، ۲۹۴، ۲۹۵
کش (ماوراء النهر)، ۲۹۹	، ۲۹۷
کشآباد، ۲۹۲	کیودچال، ۲۸۹
کشود، ۲۹۷	کجران، ۲۹۷
کشک، ۲۸۹	کنامه، از قبایل بربر، ۱۰۵، ۱۰۷
کشگر کلابه، ۲۸۹	، ۴۴۹، ۴۵۱، ۴۶۰
کلار دشت، ۲۹۴	کنبشت، ۲۹۲
کلارود، ۲۹۷	کرچاغان، ۴۷۸
کلان، ۲۹۰	گنرخ، ۲۶۲
کلانک، ۲۹۷	گژد (اکراد)، ۱۱۲، ۲۶۸، ۴۶۲
کلانک سر، ۲۹۲	، ۴۷۱ ح
کلانک کوه، ۲۹۴	

- کلايك، ۴۹۴ (تصحيف کلانک سابق الذکر؟)، کلران (کلوران، کروان)، ۲۱ ح، ۲۶، ۲۹۶-۲۹۴، - رجوع نیز بانان کلران، کاکو استان کدر (؟)، ۴۹۴، کلواذی، ۴۳۵، ۴۷۶، - رجوع نیز بدروازد کلواذی، کنین، ۴۹۴، کاکان، ۴۹۷، کال آباد، ۴۹۴، کم جهود (کم کجیوت)، ۵۴ (من و حاشیه ۵)، کتای، جبال، - ۴۹۴، ۴۹۶، کندسر، ۴۹۸، کندسر، ۴۸۹، کنکان، ۴۹۴، کنکیرین، ۴۹۴، کنگور، ۴۰۵، کونم، ۴۴۷، ۴۱۸-۴۲۴، کوچستان، ۴۲۰، کوچنان، ۴۸۹، کورد، ۴۹۴، کوبه داغ، ۴۷۸، ۴۶۹ ح، کوراش، ۴۹۸، کوشغان، ۴۲۷، کوشک، ۴۹۴، کوشک دشت، ۴۹۰، کوشکک، ۱۸۷، کوشلات، ۴۹۴، کوفه، ۱۵۴، ۱۵۴، ۱۷۴، ۱۸۷، ۲۹۳، ۴۴۵، ۴۴۹، ۴۵۱، ۴۱۱، کولج (کوله)، ۴۹۷، کول سرك، ۴۸۹، کوه بره، ۲۰۱، ۲۰۲، کوهپایه، ۴۲۹، کوفلم (کولم)، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۴، - رجوع نیز بکونم، کوهسار، ۴۹۹، کوهین (کوهین)، ۴۹۷، کهرکیود (کهرکیود)، ۴۹۷، ۴۹۵، کیا احمد کلایه، ۴۸۹، کیا کلایه، و کیا کلایه سفلی، ۴۹۴، کبه کلایه سفلی و علیا، ۴۹۴، (تصحيف کیا کلایه سابق الذکر؟)، کبه خاذ، ۴۹۰، گازرخان (گازرخانی)، ۴۸۹، گاسار، ۴۸۹، گنده، ۴۹۵، ۴۹۷، ۴۹۸،

گوران، ۴۹۸،	گراب، ۴۹۵-۴۹۸،
گور سرخ، ۱۴۵ ح،	گرستان (گرج)، ۷۴، ۹۴، ۴۸۹-
گوش در، ۴۹۴،	۴۹۱،
گوریو، ۴۹۴،	گرچال، ۴۸۹،
گیل، یعنی سکنه اصلی گیلان، ۴۴۴،	گرداسنگ، ۴۸۹،
۱۴۴- رجوع نیز بجیل،	گردکوه ^(۱) ، قلعه -، ۱۰۸، ۱۴۷،
گیلان (گیلانان)، ۱۴۱ ح، ۴۴۷،	۱۹۴، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۱۱، ۲۱۴،
۴۶، ۴۰۷-۴۰۹، ۴۱۸-۴۲۴،	۲۱۴، ۲۶۴-۲۶۵، ۲۷۵، ۲۷۷،
۴۴۴-۴۴۶، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۴-	گرفنگ، ۴۰۰،
پس گیلان، و پیش گیلان، ۴۲۰،	گرگان، رجوع بجران،
لار، ۴۶۴،	گرما رود (گره رود)، ۴۹۰،
لاز (لازستان)، ۴۹۰-۴۹۱،	گره رود سنلی، و گرهرود علیا،
لال، قلعه -، (از قلاع الموت)،	۴۹۴،
۱۰۸،	گریت، قلعه -، ۴۷۲، - رجوع نیز
لاله پشم سنلی، ولاله پشم علیا، ۴۹۱،	اکریت (با کاف عربی)،
لامان، ۴۸۹،	گراشت، ۴۸۹،
لاهیجان، ۱۴۸ ح، ۴۸۸، ۴۲۰،	گسکر، ۴۲۰،
۴۲۴، ۴۲۴،	گشن رود، ۴۹۴ (تضعیف کشرود
لر، رجوع بلور،	سابق الذکر ^(۲) ،
لر بزرگ، ۴۵۶،	گلپود (گیلارد)، ۴۹۸،
لر کوچک، ۴۵۸، ۴۶۱، ۴۷۱،	گلیک، ۴۹۸،
لرستان، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۶۱، ۴۷۱،	گنویار، ۴۸۹،

(۱) یکی از قلاع معروف اسمعیلیه که واقع بوده بر زیر کوهی موسوم بهین اسم در سه فرسنگی غربی دامغان، رجوع شود بهیم البلدان در «دامغان»، و نزهة القلوب ص ۱۶۱، و حواشی کاترمر بر جامع التواریخ ص ۲۷۸، و مطلع الشمس ج ۲ ص ۴۰۲-۴۰۸،

- لشبه نشاء، ۴۱۶، ۴۲۰،
 لغور، ۴۸۵،
 لکریان، ۴۹۱،
 لیسر، قلعه -، (از قلاع معروف الموت)، ۲۱۵، ۲۱۲، ۲۰۸، ۱۰۸، ۱۰۷، ۲۷۳، ۲۶۳، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۳، ۲۷۷، ۲۹۱ ح، ۴۳۱، ۴۳۲،
 لیشه، قلعه -، ۴۹۱، ۴۹۲ ح،
 (ظاهراً تلفظ نامیانه هات لیسر مذکور ما قبل است)،
 لور (ار)، ۷۴، ۴۵۸، ۴۷۱،
 لوسر، ۴۸۹،
 لوزان، ۴۹۸،
 ماچین، ۹۰،
 ماذران، ۴۰۵ ح،
 مارکین (?)، ۴۹۳ ح،
 مازندران، ۷۴، ۱۰۷، ۴۵۶، ۴۸۲، ۴۳۴،
 مالخانی، ۴۹۵،
 ماشکه در، ۴۹۴، ۴۹۵،
 ماوراء النهر، ۷۳، ۷۹، ۹۷، ۴۴۶،
 محوس، ۴۲، ۴۴، ۱۷۶، ۲۴۹، ۲۲۶،
 محمد آباد (رودبار الموت)، ۴۸۹،
 - (دیگر؟): ۴۹۳،
 محمد آباد (ری)، ۱۴۸،
 محمود کلایه، ۴۹۸،
 بنی مغزوم، ۴۱۴-۴۱۶، ۴۳۸ ح،
 مدان، ۴۹۰،
 مداین، ۱۷۴ ح، ۴۷۴،
 مدیترانه، ۴۸۶،
 مدینه، ۱۴۶-۱۴۸، ۴۱۱، ۴۳۴،
 ۴۳۵، ۴۱۴،
 مدینه الذاعی، ۴۲۴، - رجوع نیز بخشم،
 مدینه السلام (بغداد)، ۴۴۷،
 مراغه، ۴۱۸، ۴۲۰، ۴۸۲،
 مراکش، ۴۵۵،
 مرجان، ۴۹۸،
 مرخوم، ۴۱۱،
 مرزان، ۴۹۰،
 مرگک، ۴۹۳،
 مرو، ۱۰۴،
 مستنصریه، مدرسه -، (بغداد)، ۴۶۴،
 ۴۷۵،
 مسکو، ۴۰ ح،
 مسلم، ۴۹۸،
 مشهد کاظمین، ۴۷۵،
 مصر، ۹۰، ۴۰ ح، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۵-
 ۱۶۸، ۱۷۴ ح، ۱۷۶، ۱۸۰، ۱۸۲-

- نظامیه، مدرسه -، (بغداد)، ۴۷۵،
 نفس کیا، ۴۸۹،
 نلکان امرودین، ۴۹۴،
 نودر، ۴۸۹،
 نوده، ۴۹۸،
 نوین، ۴۹۵، ۴۹۸،
 نوبزک، ۴۹۸،
 نهاوند ۴. ۴، ۴. ۶،
 نهر عیسی، ۴۶۹،
 نهر وان، ۴۸۵ ح،
 نیزک، قلعه -، ۴. ۲،
 نیشابور (نیشابور، نیشابور)، ۴. ۷،
 ۴۹۹، ۴. ۴، ۴۱۷ ح،
 نینه رود، ۴۹۱،
 واسط، ۴۹۲،
 واسان، ۴. ،
 ورتاوان ده، ۴۹۴،
 وژک، ۴۹. ،
 وژک رود، ۴۹. ،
 ورتکش، ۴۹۵، ۴۹۸،
 وژگیل، ۴۹۴،
 ورین، ۴۹۲،
 وشته، ۴۹۴ - (دیگر؟): ۴۹۸،
 وقف، دیو -، (بغداد)، ۴۹۱ ح،
 مؤمناباد، ۴. ۴، ۴۴. ،
 مهدیه، ۱۵۷، ۱۶. ، ۴۵۲، ۴۵۴،
 مهران، ۴۹۸،
 میانفارین، ۴۸۸ ح،
 میانان، ۴۸۸،
 میان ولایت، ۴۹۱،
 میانخانی، ۴۹۴،
 میر، ۴۹۵، ۴۹۸،
 میراش، ۴۹۸،
 میل دار، آکو -، ۴۸۷،
 مبلک، ۴۹۴،
 میمون دز، (از فلاح الموت)، ۱۱۲،
 ۱۱۷، ۱۲. ح، ۱۲۴، ۴۵۴، ۴۶۲،
 ۴۶۴-۴۶۷، ۴۶۸ ح، ۴۶۶ ح،
 ۴۴. ، ۴۴۱، ۴۴۵،
 میناوند، ۴۹۸،
 ناریان، ۴۹. - (دیگر؟): ۴۹۵،
 ۴۹۸،
 النین (؟)، ۴۹۴،
 نایمان، ۴۵ ح،
 نراب، ۴. ،
 نرم لات، ۴۹. ،
 نساء و نساء علی، و نساء علیا، ۴۹. ،
 نستره، ۴۹۴،

ولامر، ۴۲۴.	لال آباد، ۴۹۴.
وناش، ۴۹۰.	هام، ۴۲۰.
وندا امید کوو، ۴۸۵.	همدان، ۴۱۸، ۴۱۷، ۴۱۶، ۴۱۵.
وهار، رجوع بهار،	۴۸۲، ۴۸۱، ۴۸۰، ۴۷۹، ۴۷۸، ۴۷۷، ۴۷۶، ۴۷۵.
وهران، ۴۵۵.	۴۱۵-۴۱۷، ۴۵۴-۴۵۵، ۴۶۳.
ویار، ۴۹۳.	۴۶۳، ۴۷۱، ۴۸۱، ۴۸۲.
هرانک، ۴۹۰.	همدان (بسکون میم)، از قبایل عرب،
هرات، ۴۰۲، ج ۹۸.	۴۷۲ ح،
هرنج، ۴۹۸.	هند، ۴۹۴.
هریان، ۴۹۳.	هندوستان (هند)، ۷۴، ۴۴۹، ۴۶۱.
هریف، ۴۹۳.	۴۱۴، ۴۵۵.
هزار جریب، ۴۸۲، ۴۸۴.	هینز، ۴۸۹.
هزار جریب دو دانگ، ۴۸۲، ۴۸۴.	هوسم، ۴۲۲-۴۲۴.
۴۸۵.	هیر، ۴۹۱، ۴۹۳.
هزارچم ^(۱) ، ۱۱۹، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶.	هیر رود، ۴۹۴.
هزار گری (= هزار جریب)،	یارقی، ۴۹.
۴۸۵.	یارود، ۴۹۳.
هشان، ۴۹۸.	یازر، ۱۰۵.
ملارود، ۴۹۳.	یالان، ۴۸۸.

(۱) گردنه معروف البرز واقع بمسافت بیست و اند فرسخ کما بیش در شمال غربی طهران مابین ناحیه طالقان از طرف مغرب و کلار دشت و کجور از طرف مشرق و تنگابین از طرف شمال (رجوع بمرآة البلدان ۴: ۸۰) و رساله جغرافیه طالقان از اعتدال السلطه، و جغرافی آفای کویان ۱: ۴۸، ۶۹ و عموم نقشه های بزرگ ایران).

یرک، ۴۸۸،	یل، ۴۹۱ ح،
یزد، ۱۱۲، ۱۱۹، ۱۹۱،	یله بشم، ۴۹۱ ح،
یسوت، از اقوام مغول، ۴۶۷، ۴۷۰،	یامیه، ۴۴۹،
یعقوبیه (تخریب عامیانه بعقوبا بیا،	ین، ۱۵۴، ۱۵۶ ح، ۱۸۷، ۴۴۸-۴۴۹
موحد دراول، ۲۸۴ ح،	۴۵۱،
یکه قوروق، ۲۹۶،	یونانیان، ۱۴۳،

فهرست اسامی الکتب

(اعداد صفحات تا صفحه ۲۹۲ راجع باصل متن است و از آن
بعد راجع بجوانی آخر کتاب)

اخبار مصر لابن میسر = تاریخ ابن میسر، اخبار ملوک بنی عمید لابن حماد، ۴۶۴، ۴۷۳ ح، ۴۷۵، ۴۷۹، اخبار ولایة خراسان للسلوی، ۴۴۶، ۴۴۷ ح، -- رجوع نیز: تاریخ سلوی، اراضی خلافت شرقیه ^(۱) ، از استرعی، ۴۰۴ ح، ۴۶۰ ح، ۴۸۲، ۴۰۶ ح، ۴۲۰ ح، ۴۲۴، ۴۵۴، اساس البلاغة الزمخشری، ۱۳۴ ح، ۴۵۹ ح، استیلاء دیلمه ^(۲) ، از آقای مینورسکی، ۴۴۴ ح،	آثار البلاد و اخبار العباد لزرکریا ابن محمد القزوینی، ۲۴ ح، ۲۹۱ ح، ۴۰۶، ۴۱۴ ح، ۴۱۶، ۴۱۸ ح، ۴۴۶، اتعاظ ^(۱) الحفناء باخبار الأئمة الناطقین المختلفاء المنریزی، ۱۵۲ ح، ۱۵۴ ح، ۱۵۷ ح، ۱۷۴-۱۷۷ ح، ۱۰۹، ۱۲۸، ۲۲۹ ح، ۲۳۲-۲۳۳، ۲۳۶ ح، ۲۴۳، ۲۴۴ ح، ۲۴۶- ۲۵۲، ۲۵۵ ح، ۲۵۸، ۲۵۹، احسن التقاسیم فی معرفة الأقالیم للقدسی، ۲۳۴، ۲۳۷،
---	--

(۱) کذا فی الأصل المطبوع وکذا أيضاً فی کتب الظنون، ولی در ضوء الآمع
جغرافی ۲: ۲۲ نام این کتاب «ایقاظ الحفناء» با «یا» مثلاً تخناتی و قاف مسطور است:

(۲) *The Lands of the Eastern Caliphate*, by G. Le Strange, Cambridge, 1905.

(۳) *La Domination des Samanides*, par M. V. Minorsky, Paris, 1932.

- (کتاب) الاشتقاق لابن درید،
 ۴۰۲ ح،
 اصفیبدان فرم^(۱)، تألیف کازانوی،
 ۴۸۲ ح، ۴۸۴،
 اصول الکافی للکلی، ۱۴۶: ۲۱۱،
 ۴۱۲، ۴۱۹ (ح فی المواضع)،
 اکتب الاعتبار لأسامه بن منقذ،
 ۴۶۷، ۴۶۶،
 إعلام مجسر اللدین الزرکلی،
 ۲۲۴ ح،
 اعلام ایرانی^(۲)، ار بوسی، ۴۴۲،
 الإعلام بأعلام بیت الله المحرام لغضب
 اللدین الحنفی التهرانی، ۴۴۲ ح،
 ۴۴۸، ۴۵۰ ح،
 الأغانی، ۴، ۲۱، ۲۹، ۴۶، ۵۰، ۶۷،
 ۱۱۴، ۱۱۴، ۲۰۲ (ح فی المواضع)،
 ۴۰۶، ۴۴۱ ح،
 اقرب الموارد، ۲۸ ح، ۴۰۱ ح،
 امثال وحکم ایرانیان، از آقای
 علی اکبر دهندا، ۲۹۴،
- انساب معانی، رجوع شود بمعانی
 در اساماء الرجال،
 الإبحار و الإعجاز للثعالی، ۱۷۲ ح،
 ایضاح الاشتباه فی اساماء الزواری، از
 علامه حلی، ۴۴۱،
 بحار الأنوار مجلسی، ۴۰۵ ح،
 (کتاب) البدء و التاريخ، ۴۲۷ ح،
 برهان قاطع، بسیار مکرر در
 حواشی،
 بستان السیاحه، ۴۰۶ ح،
 بغداد در عهد خلافت بنی
 عباس^(۳)، از استرعی، ۲۸۸ ح،
 ۴۷۴ ح، ۴۷۶ ح،
 بوستان، ۴۹۲،
 جاز معجم، ۱۳۹ ح، ۲۹۶ ح،
 بیجة الأسرار، ۴۷۴،
 بیان الأديان، ۴۴۱، ۴۴۱،
 البیان المغرب فی احوال المغرب
 لابن عناری المراكشی، ۴۵۰ ح،
 ۴۵۱، ۴۵۱ ح، ۴۶۰،

(1) *Les hypothèses de Firsirot*, par Paul Casanova, (Reprinted from *A volume of Oriental Studies presented to Prof. E. G. Browne*), Cambridge, 1922.

(2) *Iranisches Namenbuch*, von Ferdinand Justi. Marburg 1895.

(3) *Baghdad under the Abbasid Caliphate*, by G. Le Strange, Oxford, 1924.

تاریخ ارمنستان از اربلیانس^(۱)
۲۸۲ ح،

تاریخ ارجلیتو، تألیف ابو القاسم عبد
الله کاشانی، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۴،
تاریخ بغداد، از خطیب بغدادی،
۴۶۱ ح، ۴۶۲ ح،

تاریخ بیہقی، ۴۴۶-۴۴۹،

تاریخ بیہقی، ۱۰۰ ح،

تاریخ تاجی، ۲۱۶،

تاریخ جهان آرا = جهان آرا،

تاریخ جهانگشای جوینی، یعنی کتاب
حاضر، ۱۲۹، (و بسیار مکرر در
حواشی کتاب)،

تاریخ جبل و دیلم (که بنام فخرالدوله
دیلمی تألیف شد بود)، ۲۷۰-
۲۷۱،

تاریخ حلب لابن العدم، ۱۶۵ ح،

تاریخ خانی، ۱۴۲۱،

تاریخ خلفاء فاضلین^(۲) از
ووستفالد آلمانی، ۴۷۴ ح، ۴۷۹،

تاج العروس، بسیار مکرر در حواشی،
تاریخ ابن الأثیر، رجوع باین الأثیر
در اسام الزجال،

تاریخ ابن خلدون، ۱۷۲ ح، ۲۵۹،

تاریخ ابن اسفندیار، ۲۰۷-۲۰۹ ح،
۴۰۰ ح، - رجوع نیز باین اسفندیار

در اسام الزجال،

تاریخ ابن الصابی، ۱۶۷ ح،

تاریخ ابن الفلانی، رجوع باین
الفلانی در اسام الزجال،

تاریخ ابن میسر، ۱۹۰ ح، ۲۶۴، ۲۶۷،
۲۷۱، ۲۷۹،

تاریخ ابن واضح البغوی، ۱۴۶ ح،

تاریخ ابو الفدا، ۱۶۵ ح، ۲۴۷ ح،
۲۵۵ ح، ۲۶۴، ۲۶۷، ۲۶۸،

۲۷۱، ۲۷۲ ح، ۲۷۷ ح، ۲۷۹،

۴۰۸ ح، ۴۰۹ ح، ۴۱۴ ح، ۴۱۸ ح،
۴۵۲ ح،

تاریخ ادبیات ایران^(۳) از ادوارد
براون، ۴۴۴،

(۱) *A Literary History of Persia*, by E. G. Browne, London, 1902-1909.

(۲) *Mémoires sur l'Arménie*, par Orpélians. متن کاترمز از آن در حواشی جامع
التواریخ ص ۱۲۲ ح ۵،

(۳) F. Wüstenfeld, *Geschichte der Fatimiden-Chariften nach arabischen Quellen*.
Göttingen, 1881.

- تاریخ گریس، ۱۴۱ ح، ۲۰۰ ح،
 ۲۱۷ ح، ۲۹۱ ح، ۳۷۱، ۳۷۴،
 ۳۷۹، ۴۰۶، ۴۱۹، ۴۲۵ ح، ۴۵۴،
 ۴۵۴ ح، ۴۵۶ ح، ۴۵۹، ۴۶۱ ح،
 ۴۶۳، ۴۶۹ ح، ۴۷۱، ۴۷۳،
 تاریخ گیلان، از سید ظهیر الدین
 مرعشی، ۴۳۱، ۴۳۳،
 تاریخ مصر لابن ایاس، ۳۷۳،
 ۳۷۹،
 تاریخ مغول، از موسون^(۱)، ۲۷۷ ح،
 تاریخ نیکبوی، ۲۷۶،
 تاریخ و صاف = و صاف،
 تاریخ ولایت خراسان = اخبار ولایت
 خراسان،
 تاریخ ولایت مصر لمحمد بن یوسف
 الکندی، ۳۵۵ ح، ۳۶۰ ح،
 تاریخ بیهی بن سعید الأنطاکي، ۳۶۰،
 تاریخ دینی، ۷۱ ح، ۱۲۷ ح، ۲۰۴،
 ۳۸۴-۳۸۴، ۴۰۰ ح، ۴۰۹،
 ۴۳۲ ح، ۴۴۶، — ترجمه آن
 بفارسی از جریادفانی ۴۰۹،
 تبصرة العوالم، ۳۳۱، ۳۴۱، ۳۴۶ ح،
 التبصیر فی الدین و تمیز الفرق
- تاریخ دمشق لابن عساکر، ۲۷۳،
 تاریخ الزمخاری لابی سعد الآبی، ۴۴۴،
 تاریخ سلطی، ۲۷۱، — رجوع نیز
 باخبار ولایت خراسان،
 تاریخ سلجوقیة روم (سلجوقنامه)،
 از ابن بیس، ۲۸۲ ح، ۴۶۷ ح،
 ۴۶۸ ح، ۴۶۹، ۴۷۰ ح، ۴۸۶-
 ۴۸۸، ۴۹۰،
 تاریخ السلجوقیة للعلاء الكاتب،
 ۲۰۶ ح، ۲۰۷ ح، ۲۲۰ ح، ۴۰۰،
 تاریخ سیستان [از مؤلفی نامعلوم]
 ۲۰۴ ح،
 تاریخ صالحی، ۴۴۷، ۴۴۱ ح، ۴۴۴ ح،
 ۴۴۵ ح،
 تاریخ طبرستان، از سید ظهیر الدین
 مرعشی، ۳۰۷ ح، ۳۸۳، ۳۸۴ ح،
 ۴۰۰ ح، ۴۲۴،
 تاریخ طبری، رجوع بطبری در
 فهرست اسماء الرجال،
 تاریخ عالم آرای امینی = عالم آرای
 امینی،
 تاریخ عالم آرای عباسی = عالم آرای
 عباسی،

(۱) *Histoire des Mongols depuis Tchinguiz-Khan jusqu'à Timour Bey ou Tamerlan*,
 par M. le baron C. d'Ohsson, 4 vols. La Haye et Amsterdam, 1834-5.

- «ترکستان»^(۱)، تألیف بارتولد،
(ترجمه آن بانگبسی)، ۴۴۹،
التعريف بالمصطلح الشريف لابن
فضل الله العسکری، ۴۸۶، ۴۸۷،
تعليقات آقا محمد باقر بهبهانی بر
منهج المقال، ۲۱۵ ح،
نجوم البلدان لأبي الفداء، ۲۵۲ ح،
۴۱۸ ح، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱ ح،
۴۴۷،
نلبس البليس لابن الجوزي، ۴۶۳،
التنبيه والإشراف للسعودي، ۱۷۵ ح،
۴۲۴، ۴۲۵ ح، ۴۲۷، ۴۲۹ ح،
۴۴۰ ح، ۴۴۳ ح، ۴۴۶، ۴۵۰ ح،
۴۵۸،
تورية، ۱۵۰،
تواريخ مازندران، سلسلة -، طبع
دُرن، ۴۲۷،
التهذيب للشيخ الطوسي، ۱۴۶ ح،
۴۱۸،
نار القلوب في المضاف والمنسوب
للثعالبي، ۲۱۶ ح، ۲۲۷ ح،
- الناجية من فرق المالكين
للأفريقي، ۱۴۷ ح،
تبيين كذب المفتري فيما نسب إلى
الأمام أبي الحسن الأشعري لابن
عسکری، ۲۲۴ ح،
تسعة البتجة للثعالبي، ۲۶ ح،
تجارب الأمم لأبي علي مسكويه، ۴۲۷ ح،
۴۴۲، ۴۴۳ ح، ۴۵۴،
تجارب السلف، ۴۰۶، ۴۰۷ ح،
تحفة المؤمنين، ۱۶۹ ح،
تحقيقات در خصوص قرامطة بحرین
و فاطميين^(۲)، از دخویه، ۱۵۴ ح،
۱۵۴ ح، ۱۵۹ ح، ۲۴۲، ۲۴۳ ح،
۴۴۵، ۴۴۷، ۴۵۷، ۴۶۱،
(کتاب) التدوين في احوال جبال
شروين، ۴۸۳، ۴۸۶،
تذكرة الشعراء دولتشاه سمرقندي،
۴۰۰ ح، ۴۲۷،
ترجمان ترکی و عربي، از مؤلفی نامعلوم،
طبع هونسا، ۴۸۸، ۴۰۷، ۴۰۹، ۴۱۳،
۴۱۴، ۴۵۰، (ح في المباحث)،

(۱) *Mémoire sur les Chémahs de Bokhara et les Fatimides*, par M. J. de Goeje, 2e éd. Leiden, 1886.

(۲) *Turkistan down to the Mongol Invasion*, by W. Barthold, translated from the original Russian by the author ... Oxford, 1923 (Gilib Mem. New series V).

- جامع التواریخ رشید الدین فضل الله
وزیر: (فوق العاده مکرر در حواشی
کتاب بطوریکه تقریباً صیحه از ذکر
آن خالی نیست).
- الجامع الصغير للسيوطي، ٦٣ ح، ٦٥ ح،
— شرح ان از عزیزی، ٢٤١ ح؛
جغرافیای طالقان، تألیف محمد حسن
خان اعتماد السلطنه، ٢٩٤ ح،
جغرافیای منصف ایران، تألیف آقاي
مسعود کبهان در سه جلد، ٤٢٩ ح،
٤٨١ ح، ٥٧٢ ح،
جغرافیای الیزه رکتو^(١)، ٢٦١ ح،
جزیره الامثال، ٤٢ ح، ٥٠ ح،
المجواهر المفضیلة فی طبقات ائمة الهدی،
٢٦٢ ح،
جهان آرای قاضی احمد غناری،
٩٩ ح، ١٤١ ح، ١٧١ ح، ١٧٩ ح، ٢٥٦ ح،
٤٥٩، ٤٦٨،
چهار مقاله نظامی عروضی، ٤٤٦ ح،
٤٤٩،
حبيب السیر، ٩٩ ح، ١٧٢ ح،
٢٠٤ ح، ٢١٧ ح، ٢٧٩ ح، ٢٧١ ح،
١٧٩ ح، ٢١٤ ح، ٤١٥ ح، ٤١٨ ح،
- حدود العالم، ٤١٨،
حدیقه سنائی، ٤٩ ح،
حدیقه الشیعه، ٢٢١ ح،
حسن المحاضرة فی اخبار مصر و
القاهرة للسيوطي، ٢٧٢، ٢٧٩،
حلیة الإنسان و حلیة اللسان لابن
مهنا، ٤٧٨،
الحماة لأبي تمام، ٢٧ ح، ٤٢ ح،
الحماة البخریة، ٥٢ ح،
الموادث الجامعة و التجارب النافعة
فی المائة السابعة لأبي النضل عبد
الرزاق بن احمد بن محمد النوطو
البغدادی، ٢٧٩، ٢٨٢ ح، ٢٨٢ ح،
٢٨٥-٢٨٧ ح، ٢٩١ ح، ٢٠٤ ح،
٤١٤ ح، ٤١٤ ح، ٤٥٠-٤٥٢ ح،
٤٥٢، ٤٥٤، ٤٥٦، ٤٥٨-٤٥٩ ح،
٤٦٥، ٤٦٤، ٤٦٥ ح، ٤٦٧ ح،
٤٧٠ ح، ٤٧٢، ٤٧٣-٤٧٥ ح،
٤٧٦، ٤٧٧ ح، ٤٧٩، ٤٨٠، ٤٨١ ح،
٤٨٢ ح، ٤٨٢،
حیوة الحيوان، ٢٤٠ ح،
خزانه الآداب لعبد القادر البغدادی،
١٨، ١٩، ٢٢٣ ح (ح فی المواضع)،

(1) Etisèe Reclus, *Nouvelle Géographie Universelle*, XIX Tomes, Paris

۱۵۲، ۱۵۷، ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۷۱	خسرو شیرین نظامی، ۴۴ ج، ۲۹۲
۱۷۲، ۱۷۵، (ح فی المواضع)، ۳۰۹	خطط مقریزی، ۱۴۵، ۱۴۷، ۱۵۱
۴۱۱، ۴۲۲ ج، ۴۴۶، ۴۴۱، ۴۴۴ ج	۱۶۲، ۱۶۴، ۱۷۱-۱۷۲، ۱۷۸
۴۴۸، ۴۵۰ ج، ۴۵۲، ۴۵۵-۴۵۷	۱۷۹، ۱۹۰، ۲۰۶ (ح فی المواضع)
۴۶۵	۲۱۰، ۲۲۰ ج، ۲۴۲، ۲۴۴ ج
دول الاسلام ذهبی، ۴۷۱، ۴۷۹	۲۴۴ ج، ۲۴۶ ج، ۲۴۹ ج، ۳۰۰ ج
دیوان ابن المعتز، ۴۱ ج	۳۰۱، ۳۰۲ ج، ۳۰۸، ۳۶۰ ج
دیوان ابی تمام، ۱۱ ج	۳۶۴، ۳۶۵-۳۶۷، ۳۶۸ ج، ۳۶۹
دیوان ابی نواس، ۴۴ ج	۳۷۲، ۳۷۷، ۳۷۹، ۳۸۰
دیوان ابیوردی، ۸۱ ج	خلاصة الأقوال فی معرفة الرجال
دیوان اثیر اخسیکنی، ۴۰۱ ج	از علامه حلی، ۴۱۴، ۴۱۶، ۴۲۴
دیوان انوری، ۴۴ ج	۴۴۱
دیوان سید حسن غزنوی، ۴۴ ج	دائرة المعارف اسلام، ۲۸۵ ج، ۴۴۲
دیوان سید رضی، ۳۰۵ ج	۴۴۴ ج، ۴۴۶ ج، ۴۷۴، ۴۷۹
دیوان ظهیر فاریابی، ۷۸ ج، ۴۰۲	۴۸۲، ۴۰۶ ج، ۴۲۲ ج، ۴۷۱
دیوان عماره مینی، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۶ ج	۴۸۷ ج، ۴۹۱
۴۷۸	دستور المنجمین ^(۱) ، ۱۴۵، ۱۴۸، ۱۵۱

(۱) دستور المنجمین کتابی است بزبان عربی در نجوم زج مانند از جیب زج و نحوه نصیر طوسی و الغ یک و نحوها ولی حاوی بسی معلومات تاریخی و مخصوصاً راجع باسعیته نزاریه ایران چه مؤلف آن بقرائن احوال واضح است که از زمان فرقه بوده است و تألیف آن در حدود ۵۰۰ هجری بوده در حیات حسن صباح ولی نام مؤلف معلوم نیست، و نسخه بسیار قدیمی از آن که ظاهراً نسخه اصل است در کتابخانه ملی پاریس موجود است بعلامت 5963 Arabe، رجوع شود برای وصف اسمانی این کتاب بص ۲۵۶-۳۵۷، و بمقاله نفیس کازانووا Paul Cernnova راجع به این کتاب مندرج در روزنامه آسیائی سال ۱۹۲۲ م ص ۱۲۶-۱۳۰ بعنوان:

- رسالة از بارتولد راجع به تاریخ صفاریان^(۱)، ۴۴۹،
- روضات الجنات فی احوال العلماء والسادات، ۲۴۱، ح، ۴۸۴،
- روضات الجنات فی اوصاف مدینه مرآة، ۹۹، ح،
- روضه العننا، ۲۷۹، ح، ۴۷۱، ۴۷۲، ۲۷۹، ۴۱۴، ح، ۴۱۵، ح، ۴۱۸،
- (کتاب) الروضتین فی اخبار الدولتین لابی شامة المقدسی، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۱، ۴۷۲، ح، ۴۷۳، ۴۷۶، ح، ۴۷۹-۴۸۱، ۴۱۲، ح، ۴۱۴، ح،
- زبدة التواریخ در تاریخ سلجوقیه، ۴۵۴،
- زیج ایلخانی (زیج خواجه نصیر طوسی)، ۴۹۵، ۴۱۸، ح، ۴۱۹، ۴۲۳،
- زین الأخبار، ۴۴۶،
- السنی فی الأسالی، ۲۰۵، ح،
- سرگذشت سیدنا یعنی حسن صباح، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ح، ۱۹۰، ح، ۴۵۷،
- سفرنامه ابن بطوطه، ۴۷۵، ح، ۴۸۸،
- سفرنامه حاج فرهاد میرزا، ۴۲۱،
- سفرنامه فریا استارک بالموت، ۴۲۵، ح، ۴۴۰، ح، ۴۲۱، ح،
- دیوان لغات التترک للکاشغری، ۱۹۹، ح، ۴۹۸، ۴۵۴،
- ذیل تاریخ دمشق لابن القلانسی = تاریخ ابن القلانسی،
- ذیل تاریخ طبری از عرب بن سعد القرطبی، ۲۴۹، ح، ۴۵۸،
- ذیل تجارب الأمم، ۴۵۴،
- ذیل تاریخ جویانگشای جوینی از خواجه نصیر الدین طوسی، ۲۷۹، ۲۸۰، ۴۷۴، ۴۷۹،
- ذیل قوامیس عرب = قاموس دزی،
- راحمه الصدور، ۶۵، ح، ۲۰۶، ح، ۲۰۷، ح، ۲۹۷، ۴۰۱، ۴۸۱، ۴۰۰، ۴۰۶، ۴۰۸-۴۱۰، ح،
- رجال ابوعلی = منتهی المقال،
- رجال کتبی. رجوع بکتبی در اسامی الرجال،
- رجال میرزا محمد استرابادی = منتهی المقال،
- رجال میر مصطفی تهرانی = نقد الرجال،
- رجال نجاشی، ۴۱۰، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ح، ۴۴۱،

(۱) Zur Geschichte der Saffariden, von W. Barthold, (Orient. Studien, Th. Nöldeke, zum hundertsten Geburtstag). Gleszen, 1906, Band I, 171-181).

- سفرنامه ناصر الدین شاه بخراسان،
 ۴۲۷ ح،
 -قط الزند، ۱۱۲ ح، ۳۰۵.
 سلجوقنامه = تاریخ سلاجقه روم،
 سواحل جنوبی بحر خزر^(۱)، از
 ملگونوف روسی، ۴۰۰ ح، ۴۲۲،
 سیاست نامه نظام الملك، ۲۲۷ ح،
 ۴۲۱، ۴۲۴-۴۲۵، ۴۴۲، ۴۵۰،
 سيرة جلال الدين منكبرتي للنسوي،
 ۴۱۵ ح، ۴۱۸ ح، ۴۵۴، ۴۵۵ ح،
 ۴۵۶ ح، ۴۵۷، ۴۶۲، ۴۷۲،
 شاهنامه، ۲۵ ح، ۲۹۶،
 شجرة انساب مربوط بتاریخ
 اسلام^(۲)، از زامباور آلمانی، ۴۴۲،
 شرح بیست باب، از ملا مظفر
 جنابدی، ۱۱۸ ح،
 شرح الحیة للخطیب التبریزی،
 ۱۸، ۲۷، ۲۸، ۴۲، ۵۲، ۶۲، ۶۷،
 (ح فی المواضع)،
 شرح رضی بر کافیه، ۲۷۸ ح،
 شرح مذهب دروز^(۳)، از دسامی،
 ۲۴۰ ح، ۲۴۲، ۲۴۳ ح، ۲۴۶ ح،
 شرح مقامات المحریری للشری،
 ۲۱۶ ح،
 شرح نهج البلاغة لابن ابی الحدید،
 ۱۲۴ ح، ۱۲۵ ح، ۲۴۸ ح، ۴۵۴،
 ۴۵۹ ح، ۴۶۷ ح،
 شرح نهج البلاغة لابن میثم البحرانی،
 ۲۴۸ ح،
 شرح الیمینی لأحمد المینی، ۱۲۷،
 ۲۸۲-۲۸۴، ۳۸۴، ۴۰۰، ۴۲۳، ۴۲۶،
 (ح فی المواضع)،
 شرفنامه بدلیسی، ۴۵۴ ح، ۴۵۶،
 ۴۶۱ ح، ۴۶۳، ۴۷۱ ح، ۴۷۲،
 شفاء الغرام باخبار البلد الحرام، ۴۵ ح،
 شواهد العینی، ۲۲۳ ح،
 شواهد المغنی للسیوطی، ۴ ح، ۴۶ ح،
 شماریان گمنام، ۴۴۴، ۴۲۷ ح،
 صبح الأعنی فی کتابة الأئمة
 للقلندری، ۱۸ ح، ۲۰۱ ح،
 ۴۴۹ ح، ۴۵۱، ۴۶۶ ح، ۴۶۸ ح،
 ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۹، ۴۶۴ ح، ۴۸۶،
 ۴۸۷،
 صحیح بخاری، ۱۲۷ ح،

(۱) *Das südliche Ufer des Kaspischen Meers*, von G. Melgounof, Leipzig, 1868.

(۲) E. de Zambaur, *Manuel de géologie et de chronologie pour l'histoire de l'Islam*, Hanovre, 1927.

(۳) Silvestre de Sacy, *Exposé de la religion des Druzes*, 2 tomes, Paris, 1838.

- قاپوس نامه، ۴۰۰ ح،
 قاموس ترکی شرقی بفرانسه، تألیف
 پاوه دو کورتی^(۱)، ۷۲ ح، ۹۸ ح،
 ۲۸۶ ح، ۴۰۷ ح، ۴۷۸ ح،
 قاموس جغرافیائی ویوین دوست
 مارتین، ۴۶۱، ۴۹۵، ۴۹۱ ح (ح فی
 المواضع)،
 قاموس دزی^(۲)، ۱۰۴، ۱۲۵، ۱۴۰،
 ۲۵۶، ۴۰۱، ۴۰۵، ۴۸۷ ح (ح فی
 المواضع)،
 قاموس فرابناغ، ۴۰۱ ح،
 قاموس فیروزآبادی، ۱۸۵، ۴۲۱،
 ۴۷۵ ح (ح فی المواضع)،
 قاموس لاین^(۳)، ۱۵ ح، ۷۵ ح، ۴۰۱ ح،
 قرامطه بحرین و فاطمیین = تحقیقات
 در خصوص قرامطه الخ،
 قرآن، ۶۶، ۴۶۹، ۴۴۱ ح، ۴۹۷،
 قصص العلماء، ۴۴۱ ح، ۴۴۱،
 قطعات متغیبه فارسی^(۴)، تألیف
 شیخ، ۴۴۲، ۴۱۹ ح، ۴۲۰ ح،
- فروع الکافی للکلبی، ۲۲۰-۲۲۲ ح،
 فرهنگ انجمن آرای ناصری، ۱۴۴ ح،
 ۴۲۲ ح،
 فرهنگ جهانگیری، ۱۰۱، ۱۲۶، ۱۴۴
 (ح فی المواضع)،
 فرهنگ رشیدی، ۲۴۵ ح،
 فرهنگ شعوری، ۲۴۵ ح،
 فرهنگ فولرس، رجوع بفولرس در
 اسما الرجال،
 فوات الوفیات لابن شاکر الکلبی، ۲۷ ح
 (کتاب) النهیست لابن الندیم،
 ۲۲۶-۲۴۰، ۲۴۵-۲۴۷، ۲۴۱-
 ۴۴۴، ۴۵۸، ۴۵۹ ح،
 فهرست الاسای تجارب الامم [وذیل
 آن و تاریخ ابن الصابی و نشوار
 المحاضرة]، تألیف مرگلیوث ۴۵۴ ح،
 فهرست شیخ طوسی، ۴۱۰، ۴۱۴ ح،
 ۴۱۶، ۴۴۱،
 فهرست نجاشی = رجال نجاشی،
 فهرست نسخ شرقی ایدن، از دزی،
 ۴۰۱ ح،

(۱) *Dictionnaire turk-oriental*, par Pavet de Courteille, Paris 1870.

(۲) *Supplément aux dictionnaires arabes*, par R. Dozy, 2 tomes, 3e éd. Leiden, 1927.

(۳) *Arabic-English Lexicon*, by E. W. Lane, 8 parts. London, 1863-83.

(۴) *Chrestomathie persana*, par Ch. Schefer, 2 tomes, Paris, 1884-85.

گیلان^(۱)، (کتابی است در جغرافیای
منصل ایالت گیلان فرانسه تألیف
رایینوی انگلیسی)، ۴۲۲،
اباب الألیاب، ۵۱ ح،
لت التواریح، ۹۹ ح، ۱۴۱ ح، ۴۷۱،
۴۷۹،
لرومیات ابو العلاء معری، ۱۱۲ ح،
لسان العرب، بسیار مکرر در حواشی
کتاب،
لؤلؤة البحرین للشیخ یوسف البحرانی،
۴۴۴ ح،
لبلی مجنون نظامی، ۳۹۴،
مازندران و استرآباد، (کتابی است در
جغرافیای منصل دو ولایت مزبور
بانگلیسی تألیف رایینوی سابق
الذکر)، ۴۸۲، ۴۰۰ ح،
المثل السائر لابن الأثیر، ۴۴ ح،
مجالس المؤمنین قاضی نور الله ششتری،
۴۰۵ ح، ۴۱۴، ۴۴۱،
مجالس الأدب شیخو، ۲۷۴ ح،
مجمع الأمثال میدانی، ۴۰، ۴۴، ۴۹،
۴۲، ۴۱، ۴۳، ۴۶، ۵۰، ۵۶،
۶۳، ۷۴، ۸۵، ۱۳۵، ۲۱۶،

الکافی للکلبی، ۴۱۸-۴۲۲، رجوع
نیز باصول وفروع کافی،
تکامل للتبرّد، ۴، ۱۸، ۴۰، ۴۴،
(ح فی المواضع)،
التکامل فی التاریخ لابن الأثیر، رجوع
باین الأثیر در اسامی الرجال
کتاب الألفین للعلامة الحلی، ۴۸۴،
کتاب النار للسلاوی، ۴۴۷،
کتاب صفة الجنة والنار لعبد الله بن
میمون القنداح، ۴۱۵،
کتاب مبعث النبی صلعم و اخباره،
له ایضاً، ۴۱۵،
کتاب المصباح للسلاوی، ۴۴۷،
کشف الظنون عن اسامی الکتب و
الفنون لکاتب چلبی مصطفی بن
عبد الله الشهیر بجاجی خلیفه،
۲۷۰ ح، ۴۶۱ ح،
کشف الغمّة فی معرفة الأئمة لعلی
ابن عیسی الأربلی، ۲۷۰ ح،
کشف الیقین فی فضائل امیر المؤمنین
للعلامة الحلی، ۴۸۴،
کلیات شیخ سعدی، ۴۶۵ ح،
گلستان هو، ۴۱۷، ۴۶۵، ۴۶۶،

(۱) H.-L. Rabino, *Les provinces Caspiennes de la Perse, Le Gilân* (forme le vol. XXXII de la Revue du Monde Musulman, 1910-1917), Paris, 1917.

مرآة الاطلاع، ۲۸۳، ح، ۲۸۵، ح، ۴۱۹، ۴۷۶، ح،	۲۲۹، ۲۲۹، ۲۴۱ (ح) فی المواضع،
مرزبان نامه، ۲۲۷، ح، ۲۵۰، ح،	ذیل مجمع الأمثال از فرایناغ،
مروج الذهب مسعودی، ۱۴۶، ح،	۲۲۲، ح، ۲۴۹، ح،
۲۷، ح، ۲۲۴، ۲۴۰، ح، ۲۴۹، ح، ۳۵، ح،	مجمع النصحاء، ۲۳، ح، ۳۶، ح، ۱۸۷، ح، ۴۶۳،
مسالك و ممالك اصطخری و ابن حوقل، رجوع باصطخری و ابن حوقل در اسما الرجال،	مجموعه دواوین شعراء سته: معزی و ابیر اخسیکنی او ادیب صابر و محمود قهر اصفهانی و شمس طبسی و ناصر خسرو]، نسخه خطی دیوان هند در لندن، ۴۰۱، ح،
مسالك و ممالك ابن الفقیه = کتاب البلدان، ۳۸۲،	مختصر الدول ابن العبری ^(۱) ، ۹۱،
مستدرک الوسائل حاج میرزا حسین نوری، ۴۱۴، ۴۴۱،	۹۲، ۹۴، ۹۸، ۱۱۰، ۱۶۴، ۱۶۴،
المستقصى فی الأمثال للزمخدری، ۲۲۲، ح،	۲۷۹، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۴-۲۸۸،
(کتاب) المشتبه الذمعی، ۲۵۷، ح، ۴۶،	۲۹۰-۲۹۲ (ح) فی المواضع، ۳۰۱،
مصباح الفیوی، ۱۸۵، ح،	۳۰۴، ۳۶۵، ح، ۳۶۶، ح، ۳۶۸،
مطلع الشمس، ۴۲۷، ح،	۳۷۱، ۳۷۴، ح، ۳۷۹، ۴۱۴، ح،
معارف ابن قتیبة، ۱۴۶، ح، ۲۴، ح،	۴۶۳، ۴۶۹، ۴۷۰، ح، ۴۷۲-۴۷۷، ح،
معجم الأدباء لیاقوت الحموی، ۲۴،	۴۸۳، ح، ۴۸۴-۴۸۹، ۴۹۰، ح،
۴۴۱، ح، ۴۶۷، ح، ۴۷۱، ۴۷۲، ح،	مختصر طبقات الختابة لجلیل النطی،
۴۷۸، ۴۰، ح، ۴۴۶، ح، ۴۴۷، ح،	۴۶۴، ح، ۴۶۵، ح،
	مختصر البدوری، ۳۶۱،
	مرآة الزمان، ۴۶۵، ح،

(۱) رجوع شود برای وصف احوال ابن کتاب: مقدمه ج ۱ ص ۳۳-۳۴.

- من لاجضره الفیه، ۴۱۸،
 منهن المقال لأبی علی الخائری، ۴۱۴،
 ۴۴۱، ۴۴۶ ح،
 منهج المقال میرزا محمد استرآبادی،
 ۴۱، ۴۱۴، ۴۱۵ ح، ۴۱۶ ح،
 ۴۴۱، ۴۴۶ ح،
 المنهل الصافی و المستوفی بعد التوفی
 لابن تغری بردی، نسخه خطی
 کتابخانه ملی پاریس^(۱)، ۲۰۰ ح،
 ۴۵۰-۴۵۲ ح،
 مونس الأحرار فی دقائق الأشعار،
 تألیف محمد بن بدر جاجری در
 سنة ۷۴۱ بخط خود مؤلف، نسخه
 عکسی وزارت معارف در طهران،
 ۴۶۱، ۴۶۲،
 میزان الاعتدال ذهبی، ۴۴۲،
 الثنف و الطرف (أو تنف الطرف)
 للسلاوی، ۴۴۷،
 النجوم الزاهرة فی ملوک مصر و القاهرة
 لابن تغری بردی، ۱۶۹ ح، ۱۷۳-
 ۱۷۹ ح، ۴۴۲، ۴۶۰، ۴۶۲ ح،
 ۴۶۴، ۴۶۵-۴۶۷ ح، ۴۶۸، ۴۷۲،
 ۴۷۳، ۴۷۸، ۴۷۹،
 نخبة الذهب فی عجائب البر و البحر
 لشمس الدین محمد دمشقی، ۴۱۹،
 نزعة القلوب حمد الله مستوفی، ۱۱۰،
 ۱۲۸، ۱۴۵، ۲۰۱، ۲۰۴، ۲۵۹،
 ۲۸۴، ۲۸۵ ح (فی الموضع)، ۴۸۴،
 ۴۰۶ ح، ۴۱۹، ۴۲۱، ۴۲۷، ۴۲۹،
 ۴۳۶، ۴۵۲، ۴۵۴ ح، ۴۶۳، ۴۸۶،
 ۴۸۷،
 نضد الأیضاح، ۴۱۴، ۴۴۱،
 نوح الطیب للمغری، ۴۰۵،
 نقد الرجال میر مصطفی نیرشی، ۴۱۴،
 ۴۴۱، ۴۴۶ ح،
 (کتاب) النقص علی الباطنية لابن
 رزام، ۲۲۷ ح،
 النکت العصرية فی اخبار الوزراء
 المصرية لعارة البهنی، ۴۷۲، ۴۷۳،
 ۴۷۸،
 نهاية الأرب فی فنون الأدب للتوبری،
 ۴۲۹، ۴۳۰ ح، ۴۴۲ ح، ۴۴۵ ح،
 ۴۴۷، ۴۶۲،
 نهج البلاغة، ۲۴۸ ح،
 و صاف، تاریخ، -، ۹۹، ۱۴۰، ۱۴۰،
 ۲۸۲، ۲۸۶، ۲۹۲ ح (فی الموضع).

(۱) بعلامت 2008-2072 - Arabe فقط پنج مجلد اول اینکتاب در این کتابخانه موجود

است و چند اخیر آن که مجلد ششم باشد ناقص است.

هنت اقليم، ۱۸۷ح، ۴۶۴،
 مع الهوامع للسيوطي، ۳۷۸ح،
 ينمية الدرر للثعالبي، ۲۶ج، ۱۱۴ح،
 ۱۲۷ح، ۳۰۵ح، ۳۶۳، ۴۴۶ح،
 ۴۴۷، ۴۴۸،
 يميني، رجوع بتاريخ يميني،

۲۹۸، ۲۹۹، ۴-۴، ۴۰۴ح، ۴۶۱ح،
 ۴۶۲ح، ۴۶۳، ۴۷۱ح، ۴۷۳ح،
 ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰ح، ۴۸۴،
 وفيات الأعيان، ۴۷۹، و نیز يسار
 مکرر در حواشی بعنوان «ابن
 خلکان»،

غلطنامه

صواب	خطا	سطر	صفحه
آقا	اقا	۱۴	۱۶
(۱۵)	(۵۶)	۷	۵۸
(۶)	(۸)	۵	۵۹
ایفاق	آیفاق	۳	۶.
لُنْصِيبُ	لُنْصِيبُ	۶	۷.
آمویه	امویه	۳	۷۳
(۶)	(۱)	۱۴	۸۵
(۱۰)	(۴)	۱۵	۸۵
ستمایه	ستمایه	۶	۹۱
کویک	کویک	۶	۹۶

۱۰۴ ۲ و ۴ جمع الفقرا در نسخه من که نسخه فدیهی نسبتاً مصححی است و همچنین در نسخه ه این کلمه در مورد دوم در هر دو نسخه واضحاً «جمع الفقرا» با جیم و نون و حاء مهمله منطور است و ظاهراً همین صواب باشد چه «جمع» بمعنی کثرت و پناهگاه است و بنا بر این «جمع الفقرا» بمعنی پناهگاه فقرا و *asile des pauvres* خواهد بود،

صفحه	سطر	خطا	صواب
۱۴۰	۲	گر	اگر
۱۸۵	۹	خمسایه	خمسائة
۱۸۹	۲ و ۷ و ۱۰	اربعایه	اربعائة
۱۹۱	۶		
۱۹۴	۴		
۲۰۰	۹		
۲۷۰	حاشیه ۲	کذا فی آب ح	کذا فی آب ح
۲۷۴	۷ بآخر	در جنوب	در شمال شرقی
۲۸۷	۹	نجبا	آنجا
۳۰۸	۱۰ بآخر	قاسم بن حسن	حسن بن قاسم
۳۴۲	حاشیه ۴	J. De Goeje	J. de Goeje
۳۸۹	۵	فاه کلمه «فرنیج»	در طبع افتاده است اصلاح شود
۴۲۴	۲۱	صد و چهار	هشتاد و چهار
۴۲۴	۲۱	صد و پنج	هشتاد و پنج
۴۴۹	۵	ظاهریان	صغاریان
۴۶۷	۱۱ بآخر	جهانگنا ۲	جهانگنا ۱
۴۶۷	۹ بآخر	بالصراحه	بالصراحه
۴۹۴	۱۵	بر ارقام این اسفندیار علاوه شود :	۳۰۷-۳۰۹ ح، ۴۰۰ ح،
۴۹۵	۱	بر ارقام اسمعیلیه علاوه شود :	۱۴۰ ح، ۱۴۱ ح،
۴۹۷	۴	۴۲ ح	۴۲۰
۴۹۷	۷	بعد از رقم ۳۷۲ علاوه شود :	۳۷۹،

صواب	خطا	محر	صفحه
A. J. B.	A. J. B.	س آخر	۵۰۱
Jan de Goeje	Jan Da Goeje	حاشیه ۲	۵۱۱
دو عنوان «سیرامون» با ارقام آنها بجای طبیعی خود نیست باید بلا فاصله بمقابل «سپف الدوله» انتقال داده شود؛			۵۱۷
(۱)	(۲)	۲ باخر	۵۴۳
(۲)	(۱)	۲ باخر	۵۴۳

فائت غلطنامه

سپنگای	سپنگای	ج ۱ ص ۱۵ س ۲
توان دانست	توانست	ج ۲ ص ۱۹۰ س ۱

THE
TA'RÍKH-I-JAHÁN-GUSHÁ
OF
'ALÁ'U D-DÍN 'AṬÁ MALIK-I-
JUWAYNÍ

(Composed in A.H. 658 = A.D. 1260)

PART III

Containing the History of
MANGU QÁ'ÁN, HULÁGU and THE ISMÁ'ÍLÍŚ

Edited with an Introduction, Notes and Indices
from Several Old MSS.

by

MÍRZÁ MUḤAMMAD
IBN 'ABDU'L-WAHHÁB-I-QAZWÍNÍ

And Printed for the Trustees of the
"E. J. W. Gibb Memorial"

VOLUME XVI, 3

LEYDEN: E. J. BRILL, IMPRIMERIE ORIENTÁLE
LONDON: LUZAC & CO., 46 GREAT RUSSELL STREET

1937

صفحة خالی

THIS VOLUME
IS ONE OF A SERIES
PUBLISHED BY THE TRUSTEES OF
THE "E. J. W. GIBB MEMORIAL"

The funds of this Memorial are derived from the Interest accruing from a Sum of money given by the late MRS GIBB of Glasgow, to perpetuate the Memory of her beloved Son

ELIAS JOHN WILKINSON GIBB

and to promote those researches into the History, Literature, Philosophy and Religion of the Turks, Persians and Arabs, to which, from his Youth upwards, until his premature and deeply lamented Death in his forty-fifth year, on December 5, 1901, his life was devoted.

يُنْكَرُ آثَارَنَا تَدُلُّ عَلَيْنَا • فَانظُرُوا بَعْدَنَا إِلَى الْآثَارِ

*"These are our works, these works our souls display;
Behold our works when we have passed away."*

"E. J. W. GIBB MEMORIAL"

ORIGINAL TRUSTEES

[JANE GIBB, *died November 26, 1904*],
[E. G. BROWNE, *died January 5, 1926*],
[G. LE STRANGE, *died December 24, 1933*],
[H. F. AMEDROZ, *died March 17, 1917*];
A. G. ELLIS,
R. A. NICHOLSON,
SIR E. DENISON ROSS.

ADDITIONAL TRUSTEES

[IDA W. E. OGILVY-GREGORY, *appointed 1905; resigned 1929*],
C. A. STOREY, *appointed 1926*,
H. A. R. GIBB, *appointed 1926*,
R. LEVY, *appointed 1932*.

CLERKS OF THE TRUST

W. L. RAYNES,
E. G. RAYNES,

90 REGENT STREET, CAMBRIDGE.

PUBLISHER FOR THE TRUSTEES

MESSRS LUZAC & CO.,

46 GREAT RUSSELL STREET, LONDON, W.C.

صفحة خالی

**“E. J. W. GIBB MEMORIAL”
SERIES**

OLD SERIES, XVI. 3

صفحة خالی

"E. J. W. GIBB MEMORIAL" PUBLICATIONS

OLD SERIES. (25 WORKS, 41 PUBLISHED VOLUMES.)

- I. *Bābur-namā* ('Turkī text, facsimile), ed. Beveridge, 1905. *Out of print.*
- II. History of *Ṭabaristān* of Ibn Isfandiyār, abridged transl. Browne, 1905, 8s.
- III. 1-5. History of Rasūlī dynasty of Yaman by al-Khazraji; 1, 2, transl. of Sir James Redhouse, 1907-8, 7s. each. 3, Annotations by the same, 1908, 5s. 4, 5, Arabic text, ed. Muḥammad 'Asal, 1908-1913, 8s. each.
- IV. Omayyads and 'Abbāsids, transl. Margoliouth from the Arabic of G. Zaidān, 1907, 5s. *Out of print.*
- V. Travels of Ibn Jubayr, Arabic text, ed. de Goeje, 1907, 10s. *Out of print.*
- VI. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. *Yāqūt's Dict. of learned men (Irshādu-'l-Arṭb)*, Arabic text, ed. Margoliouth, 1908-1927, 20s., 12s., 10s., 15s., 15s., 15s., 15s. respectively.
- VII. 1, 5, 6. *Tajāribu'l-Uman of Miskawayhi* (Arabic text, facsimile), ed. le Strange and others, 1909-1917, 7s. each vol.
- VIII. *Marzubān-nāma* (Persian text), ed. Mīrzā Muḥammad, 1909, 12s. *Out of print.*
- IX. *Textes Houroufis* (French and Persian), by Huart and Rizā Tefiq, 1909, 10s.
- X. *Mu'jam*, an old Persian system of prosody, by Shams-i-Qays, ed. Mīrzā Muḥammad, 1909, 15s. *Out of print.*
- XI. 1, 2. *Chahār Maqāla*; 1, Persian text, ed. and annotated by Mīrzā Muḥammad, 1910, 12s. *Out of print.* 2, English transl. and notes by Browne, 1921, 15s.
- XII. *Introduction à l'Histoire des Mongols*, by Blochet, 1910, 10s. *Out of print.*
- XIII. *Dīwān of Hassān b. Thābit* (Arabic text), ed. Hirschfeld, 1910, 7s. 6d. *Out of print.*
- XIV. 1, 2. *Ta'rikh-i-Guzīda of Hamdu'llāh Mustawfī*; 1, Persian text, facsimile, 1911, 15s. *Out of print.* 2, Abridged translation and indices by Browne and Nicholson, 1914, 10s.
- XV. *Nuqtatu'l-Kāf* (History of the Bābīs) by Mīrzā Jāni (Persian text), ed. Browne, 1911, 12s. *Out of print.*

- XVI.** 1, 2, 3. *Ta'rikh-i-Jahán-gushá* of Juwayni, Persian text, ed. Mirzá Muhammad; 1, *Mongol History*, *Journal of the Asiatic Society of Bombay*, 1916, 15s. 3, *Assassins*, 1937, 25s.
- XVII.** *Kashfu'l-Mahjúb* (Šúfi doctrine), transl. Nicholson, 1911, 15s. *Out of print.*
- XVIII.** 2 (all hitherto published), *Jámi'u't-Tawárikh* of Rashídu'd-Din Fāḍlu'lláh (Persian text), ed. and annotated by Blochet, 1912, 15s. *Out of print.*
- XIX.** *Kitábu'l-Wulát* of al-Kindí (Arabic text), ed. Guest, 1912, 15s.
- XX.** *Kitábu'l-Ansáb* of as-Sam'áni (Arabic text, fac-simile), 1913, 20s. *Out of print.*
- XXI.** *Diwáns* of 'Ámir b. at-Ṭufayl and 'Abíd b. al-Abraş (Arabic text and transl. by Sir Charles J. Lyall), 1914, 12s.
- XXII.** *Kitábu'l-Luma'* of Abú Naşr as-Sarráj (Arabic text), ed. Nicholson, 1914, 15s.
- XXIII.** 1, 2. *Nuzhatu'l-Qulúb* of Ḥamdu'lláh Mustawfí; 1, Persian text, ed. le Strange, 1915, 8s. 2, English transl. le Strange, 1918, 8s.
- XXIV.** *Shamsu'l-'Ulúm* of Nashwán al-Ḥimyari, extracts from the Arabic text with German Introduction and Notes by 'Azímu'd-Din Aḥmad, 1916, 5s.
- XXV.** *Diwáns* of at-Ṭufayl b. 'Awf and at-Ṭirimmāh b. Ḥakím (Arabic text and translation), ed. Krenkow, 1928, 42s.

NEW SERIES

- I. *Fárs-náma* of Ibnu'l-Balkhi, Persian text, ed. le Strange and Nicholson, 1921, 20s.
- II. *Ráhatu's-Sudúr* (History of Saljúqs) of ar-Rawandí, Persian text, ed. Muhammad Iqbál, 1921, 47s. 6d.
- III. Indexes to Sir C. J. Lyall's edition of the *Mufaḍḍaliyát*, compiled by A. A. Bevan, 1924, 42s.
- IV. *Mathnawí-i Ma'nawí* of Jalálu'ddin Rúmí. 1, Persian text of the First and Second Books, ed. Nicholson, 1925, 20s.; 2, Translation of the First and Second Books, 1926, 20s.; 3, Text of the Third and Fourth Books, 1929, 30s.; 4, Translation of the Third and Fourth Books, 1930, 25s.; 5, Text of the Fifth and Sixth Books and Indices, 1933, 35s.; 6, Translation of the Fifth and Sixth Books, 1934, 25s.; 7, Commentary on the First and Second Books, 1937, 20s.
- V. *Turkistán at the time of the Mongolian Invasion*, by W. Barthold, English transl., revised by the author, aided by H. A. R. Gibb, 1927, 25s.

- VI. *Diwān of Abū Baṣīr Maimūn ibn Qais al-A'shā*, together with collections of pieces by other poets who bore the same surname and by al-Musayyab ibn 'Alas, ed. in Arabic by Rudolf Geyer, 1928, 42s.
- VII. *Māzandarān and Astarābād*, by H. L. Rabino, with Maps, 1928, 25s.
- VIII. *Jawāmi'u'l-Ḥikāyāt of 'Awfī*, a critical study of its scope, sources and value, by Muḥammad Niẓāmu'ddīn, 1929, 42s.
- IX. *Mawāqif and Mukhāṭabāt of Niffari*, edited with translation and commentary by A. J. Arberry, 1935, 25s.
- X. *Kitābu 'l-Badī' of Ibnu 'l-Mu'tazz*, edited by I. Kratchkovsky, 1935, 10s.
- XI. *Ḥudūd al-'Ālam*, an anonymous Persian treatise on geography (372/982), translated into English with commentary by V. Minorsky and introduction by W. Barthold, 1937, 25s.

IN THE PRESS

- Ma'ālim al-Qurba of Ibn al-Ukhuwwa*, edited with abridged translation by R. Levy.
- Ṭabaqāt al-Shu'arā al-Muḥdathīn of Ibnu 'l-Mu'tazz*, edited by A. Eghbal.

WORK SUBSIDISED BY THE TRUSTEES

- Firdawsu'l-Ḥikmat of 'Alī ibn Rabban at-Ṭabarī*, ed. by Muḥammad az-Zubayr aṣ-Ṣiddīqī, 1928, 20s.

صفحة خالی

IT has devolved on me to perform what is at one and the same time an agreeable and a melancholy task. This edition of the *Jahán-Gushá* will always be closely associated with my friend Edward G. Browne who at a certain stage in his life became suddenly engrossed in the History of the Mongols: for in the preparation of Volume III of his great *Literary History of Persia*, on going into the question of sources, he was astonished to find that although the Mongol period in Persia produced several of the finest historical masterpieces in her literature, none of these works had been fully or adequately edited. He therefore set about planning complete scholarly editions of the *Jám'ut-Tawárikh* and the *Jahán-Gushá*. In his introduction to Volume I of this edition of Juwayni's History, Edward G. Browne has described in what manner the editorship came to be entrusted to that most brilliant Iranian scholar M. M. Qazwini. This was in 1906, but by reason of the elaborate nature of the editor's preliminary researches, the first volume did not appear till 1912: for apart from the critical text this volume contained a masterly introduction, giving the first complete life of the Author, an account of the History itself, and finally an excursus on the peculiarities of the various texts and the methods adopted by the Editor. This last section may be recommended as a standard and permanent guide for all future editors of Persian historical texts.

Volume II appeared in 1916 and thus 21 years have elapsed between the appearance of Volumes II and III.

Edward G. Browne died in January 1926 a comparatively young man, and in introducing this last volume to the world I like to regard it as a tribute to the memory of one to whose enthusiasm and encouragement this edition owes its inception. Alas! that he should not have lived to see the work completed. Nevertheless, we feel that this volume is as much associated as its two predecessors with that brilliant and very lovable scholar who guided the early activities of our Trust.

With regard to M. M. Qazwini the learned world may be thankful that this scholar has been spared to complete a task which probably no other scholar could have performed with such perfection of knowledge and good judgement.

He opens his *Muqaddima* with the following words:

Editor's Introduction

"For reasons which cannot here be suitably explained the preparation and edition of the third volume of Juwayni's *Ta'rikh-*

i-Jahān-Gushā has been unexpectedly delayed, but by the help of God it has at last been possible by His help and favour to bring this work to a conclusion, and this final volume has been produced in the same form and style as the two first volumes together with more detailed and extensive notes."

For the third volume, in addition to the six manuscripts employed for the first and second volumes which have been described in full detail in the Introduction to Volume I (pp. قو to قی), the Editor had at his disposal five other MSS., making a total of eleven texts. However, since one of the additional texts (MS. ٤), which was formerly the property of Edward Browne, had been collated with two MSS. in the Bodleian Library by one of his Indian pupils, Kamālu'd-Dīn Ahmad, who had noted most carefully all the variant readings of these two MS. in the margin of Browne's MS., it may be said that this last had the value for the Editor of three separate MSS. [and the references in the text to the two Bodleian MSS. are all taken from Kamālu'd-Dīn Ahmad's notes—the Editor himself never having seen the actual MSS.]. The result is that the sum total of MSS. which he used in this third volume must be reckoned as thirteen. Of the thirteen MSS. the first seven belong to the Bibliothèque Nationale de Paris, the rest belonging to public or private collections, as will be explained later on.

Description of the thirteen MSS. of the *Jahān-Gushā* which have been used in the present edition.

1. MS.	Suppl. Pers. 205	} Bibliothèque Nationale de Paris
2. MS.	Suppl. Pers. 1375	
3. MS.	Suppl. Pers. 1156	
4. MS.	Ancien fonds persan 69	
5. MS.	Suppl. Pers. 1563	
6. MS.	Suppl. Pers. 206	
7. MS.	Suppl. Pers. 2018	

Since the first six of these MSS. have been fully described in his Introduction to Volume I (pp. قو to قی), the Editor has not discussed them further in this place but has confined himself to the few following remarks by way of refreshing the reader's memory.

First, the text of the present as of the two previous volumes is almost wholly based on MS. ١ which is the most accurate, the most complete, and the oldest of all known MSS., having been copied only 8 years after the death of the Author (A.H. 689=A.D. 1290) and all other MSS. are of secondary importance. For this reason the text here presented has, as far as was possible, been copied without change from this MS. Only in cases where the MS. is obviously faulty—or where diacritical marks are

wanting or where the reading is doubtful or where letters have been transposed or in the case of lacunae—has the text been restored with the aid of other MSS. But even in such cases the variants in this MS. have always been given in the notes along with those of other MSS., so that the reader may have complete freedom in his choice.

Secondly, in both MSS. ب and د large gaps occur in the third volume; in the former this gap extends over 16 pages (between fol. 215 b and 216 a) (=p. 135 line 14 of present edition to p. 212 line 9).

The gap in MS. د represents about one half of Volume III beginning with the section on the Ismá'ilis down to the end.

It is most probable that the text from which it was copied was one of the earliest editions of the *Jahán-Gushá*, to which the Author had not yet added his account of the Ismá'ilis and, for reasons explained in Volume I (p. 35), the original from which this copy was made was probably dated A.H. 659, that is to say, only one year after the latest date mentioned therein. This copy was therefore a very old one and contemporaneous with the earliest composition of this history.

7. As for MS. ح (Suppl. Persan 2018), since this MS. was only procured by the Bibliothèque Nationale quite recently, the present writer was unable to make use of it for his edition of Volumes I and II, for no one was aware of its existence. It is written in a good naskh and the colophon bears the date A.H. 700. It is complete and contains all three volumes; but like very few other copies it is divided into two volumes, not three, as is usually the case, and Volumes I and II are regarded as a single volume, while the third volume is regarded as Volume II. The virtues and defects of this MS. are fairly equally balanced, though its defects and errors are rather in the ascendant. Nevertheless, in editing the present volume it has been of utmost value, for in the course of my collation it became evident to me that this copy was quite independent of all other copies and was derived from a distinct group: in style and in additions and omissions of sentences and words there are complete discrepancies. Many passages of doubtful meaning and cases of mistranscription or corruption, which occur in all MSS. and make the meaning unintelligible, have been made clear to the Editor by the aid of this copy.

8. MS. د is a transcript of the MS. in the British Museum (Or. 155), which is dated A.H. 1277 and is very defective and faulty. The transcript was made by two different writers for the late Professor Browne. It was in the margin of this transcript that Kamálu'd-Dín Ahmad entered the variants he found in the

two Bodleian MSS. The first of these MSS. is indicated by the letter **ج** and the second by the letter **ك**. www.KetabFarsi.com

9. MS. **ج** (Bodleian, Fraser 154) according to Ethé's description is very old, but it is not dated. It is written in naskh and contains all three volumes but it is defective towards the end. It has 343 pages.

10. MS. **ك** (Bodleian, Ouseley Add. 44) contains all three volumes complete.

11. MS. **ج** (India Office 1914). A defective and faulty copy dated A.H. 1076. Like MS. **ج** and **ك** this contains the supplement by Khwāja Naṣīru'd-Dīn Ṭūsī.

12. MS. **ك**. This is a modern transcript bearing the date A.H. 1343 of Volume III only. The copyist is Āghā Muḥtabā Minovī, one of the most brilliant young Iranian scholars of to-day. It is a copy at third hand of a MS. which was transcribed in A.H. 698 from the autograph copy of the *Ṣāhib Dīwān* in the reign of Ghāzān Khān. In addition to Volume III this MS. contains two pamphlets: (1) the Appendix by Naṣīru'd-Dīn Ṭūsī; (2) a *risāla* by Juwaynī himself, entitled *Tasīyatu 'l-Ikhwān* ("Comfort for the Brethren"), which has been fully described in the Introduction to Volume I of this edition.

13. MS. **س**. This is a photographic reproduction of Volume III only, which was prepared by Sir Denison Ross from a very old MS. belonging to Āghā 'Abdu'l-Ḥusayn Shaybānī (Waḥīdu 'l-Mulk) of Teheran and published in 1931. After MS. **ك** this is the oldest of all the MSS. of the *Yahdān-Gushā* known to the Editor, being dated 10th Shawwāl A.D. 690, i.e. one year after MS. **ك** and nine years after the death of Juwaynī.

The handwriting bears a striking resemblance to that of MS. **ك** (as may be seen from a comparison of this reproduction with the page of MS. **ك** given in facsimile facing page **ك** of the Introduction to Volume I). The Editor is convinced that they are the work of one and the same scribe. Whether this be the case or not, it is certain that the two copies were made from quite distinct originals, as is abundantly clear from the number of differences in the style, the words, and in whole sentences. A further description of the MS. will be found in Sir Denison Ross's preface to his reproduction.

Note 1. Of the thirteen MSS. above described seven (namely MSS. **ج** **ك** **ز** **ح** **د** **س** **ا**) were collated regularly throughout in the preparation of the present volume. The other six (MSS. **ط** **ق** **ر** **س** **م** **ن**) were only employed from the beginning of the section

on Hasan-i-Sabbāh and the "New Mission" down to the end of the book. But even here these additional MSS. were only sparingly used, mainly in connection with doubtful passages, mis-spellings, displacement of folios, and in the reading of proper and place-names.

Note 2. MS. 9 of the Bibliothèque Nationale de Paris which was consulted for the first 40 pages of Volume I was afterwards ignored in view of its having proved hopelessly corrupt and worthless.

Nasīru'd-Dīn Ṭūsī's Appendix. The short Appendix dealing with the Capture of Baghdād, which Khwāja Nasīru'd-Dīn Ṭūsī added to Volume III of the *Jahān-Gushā*, occurs in only three of the thirteen copies to which I have referred, namely MSS. ج and م.

This Appendix is also found in the Chapter on the Caliph al-Musta'ṣim bi'llāh in a bulky history of 641 pages written at the beginning of the eighth century A.H. by a certain Nikpay ibn Mas'ūd ibn Muḥammad ibn Mas'ūd. See Blochet's Catalogue, Volume I, No. 203, Ancien fonds persan 6r (folios 460 b to 462 b). A slightly abridged Arabic translation of this Appendix may be found in Bar Hebraeus's famous history *Mukhtaṣaru 'd-Duwal* (see pp. 471 to 475 of the Beyrout ed. of 1890). This translation was of much use in editing the Persian text. The *Yāmi'u 'l-Tawārikh* has also been constantly consulted, but difficulties arise, it has to be confessed, from the fact that no such thing as a really reliable text of this famous work exists.

The above is a brief summary of the contents of the Editor's *Muqaddima* which occupies 23 pages in the original.

صفحة خالی

TABLE OF CONTENTS

PERSIAN PART

Table of Contents	۵۲
List of More Important Copies discussed with Notes	۵۳
Editor's Preface	۵۴
Text of Part III	۲۷۹-۱
Appendix on the Siege of Baghdád by Naşîru'd-Dîn Tûsî	۲۹۲-۲۸۰
Notes and Additions	۲۹۳
Index of Persons	۳۹۲
Index of Places and Tribes	۵۳۹
Index of Books	۵۷۴
Errata	۵۹۰

صفحة خالی

LIST OF ILLUSTRATIONS

1. Enthronement of Húlágú at Shafúrqn in the Great Tent of One Thousand Pegs presented to him by Amír Arghún
page 101
2. The Sack and Destruction of the fortress of Alamút after its surrender and the ascent of that mountain by Húlágú in order to inspect it
page 151
3. The Caliph al-Musta'sim bi'lláh with his Ministers
page 281
4. The Siege of Baghdád by Húlágú
Between pp. 288 and 289